

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefon uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563; Zagreb št. 39.011; Praga-Dunaj 24.797
Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6,

Izdano delavstvo

Usoda tistega slovenskega delavstva, ki se bori za boljše bodočnost človeštva pod zastavo Karla Marksa, je kaj tragična. Zlasti po vojni mu niso prizanešana najhujša razočaranja na trnjevi poti prizadevanja, da bi mu njegovi voditelji prinesli odrešenje od njegovega socialnega položaja. Čeprav je slovenska javnost od teh lažjiprerokov socialne pravičnosti že vsega vajena, pa le ni nihče pričakoval, najmanj pa delavci, da se bodo sedaj ti ljudje še zvezali z jugoslovensko nacionalno stranko, oziroma z bivšim diktatorjem Petrom Živkovičem. Brez šramu pozivljajo slovenski marksistični kolovodci vse delavske trpine, ki so organizirani v socialnodemokratskih strokovnih društvih, naj 11. decembra oddajo svoje glasove za dr. Kramerja, poglavarja orjunaša JNS v Sloveniji. Dr. Kramer je zdaj največja zvezda na rdečem nebu, ki je zasenčila vse voditelje slovenskega marksizma in se kot prvi in glavni kandidat blešči na volivnem proglasu slovenske socialne demokracije; vodja jugoslovanskega fašizma je od socialističnega generalnega štaba postavljen na čelo delavstva druge in tretje internacionale v Sloveniji, ki naj mu pomaga do zmage in vlade, da se vpostavi totalitarni jugoslovanski režim.

Ceprav voditelji slovenske socialne demokracije nikoli niso nikomur imponirali po kakšni doslednosti, socialni zavesti in velikopoteznosti, smo jih imeli vendar še za toliko poštene, da ne bodo pri njih organiziranih delavcev sedaj tako brezvestno izdali in jih gnali v volivni boj kot priganjače za Živkovičeve huzarje. Res da so že pod Avstrijo delavske razrede in politične koristi vedno podrejali svojim osebnim voditeljskim koristim in ambicijam in da so bili za zastorom najprisrčnejši prijatelji s cesarsko-kraljevo birokracijo, ki jim je dovoljevala razne proletarske manifestacije in demonstracije ter jih podpirala v njihovem stremeljenju po pošteno plačanih, od dunajske vlade odvisnih položajih, zato da so delavstvo v razrednem pogledu držali v primernih mejah in na kratkih vajetih. Še celo navdušeni agitatorji za krvavo svetovno vojno so leta 1914 postali, ko so bili posebno dobro zapisani na dunajskem dvoru in v vladi, ki jim je z gentlemansko hvalečnostjo dala na razpolago ministrske portfelje, najvidnejša mesta v socialnem ekrbstvu, v vodstvu podjetij, ki so izdelovala vojno orožje ter v prehrani prebivalstva, pri čemer so poglavarji avstrijske socialne demokracije, seveda tudi v Sloveniji, zaslužili lepe denarje in so mnogi postali prav debeli milijonarji. Socialnodemokratsko delavstvo od vsega tega ni imelo ničesar, kakor da so se tiisti, ki so se vrnili izvi z raznih bojišč, morali zopet na trdo delo po veliko elabših pogojih nego pred vojno, če niso bili sploh pohabljeni in obojeni na bedno eksistenco vojnih invalidov. Ko je prišel trenutek, da pride delo do časti in oblasti, kakor so takrat rekali, so marksistični fihrerji naenkrat vsi odpovedali in se rajši za ceno dobrih mest v buržuaznih vladah udinjali povojnemu velekapitalizmu, namesto da bi šli požrtvovalno v boj za rdeči paradiž na zemlji. Da bi zakrili to svojo oportunistično politiko, v kateri so izdali glavne in prve cilje marksizma ter preprečili dvig delavskega stanu za dobičkanosna mesta v delavskih zbornicah in drugih od režima odvdenih socialnih institucijah, so rdeči vodje uprizorili demagoško kampanjo v govorjeni in pisani besedi zoper vero, evropsko kulturo in vse moralne dobrine in vrednote človeštva, tako da so sami izzzvali zoper sebe najhujšo reakcijo in tako pripomogli s svojim kričanjem in razsajanjem do zmage fašizmu.

To vse je znano in tudi v Jugoslaviji je socialnodemokratski pokret po zaslugi svojih kolovodij popolnoma utonil v koristolovstvu, osebnem stremuštvi in korupciji na vodilnih mestih. Vsi tiisti jugoslovanski režimi, katerim so bili na čelu jugoslovanski batinaši, orjunaši in framasoni ter integralni nacionalisti, so bili v najprisrčnejših odnosih z voditelji druge internacionale v Jugoslaviji, so jim pomagali, da se posade na vsa upravna dobro honorirana mesta naših socialnopolitičnih zavodov in uradov, in jih protežirali, dočim so člani delavskega razreda morali na politični areni včasih zelo drago plačati demagoško delovanje svojih voditeljev in so morali rdeči delavci tudi glede svojih socialnih zahtev in potreb plesati tako, kakor je bilo prav njihovemu marksističnemu, z nacionalistično diktaturo prijateljsko zvezanemu vodstvu. To vodstvo ni na socialnem torišču prav ničesar storilo za izboljšanje socialnega položaja in življenjske ravni delavstva, marveč so temeljne socialnopolitične postavbe Jugoslavije delo dr. Korošičevega kluba, oziroma stranke, kakor so delo naše stranke tudi borze dela, ozdravitev bratovskih skladnic, izboljšanje socialne postavodaje sploh in minimalne mezde. Kar poznamo dela marksističnih fihrerjev, pa je v glavnem obstajalo v političnem mešetarjenju z jugoslovanskimi nacionalističnimi centralističnimi režimi za ugodna mesta v socialnopolitičnih institucijah, v katerih so sodrugi z vladno pomočjo uganjali največji teror, da bi preprečili vsak vpliv nemarksističnih delavskih organizacij, dočim se je rdeče delavstvo samo moralo zadovoljiti z drobtinami. Da tega ne bi zapazilo, pa je marksistični tisk bruhal cele poteke ognja in žvepla na fašizem, na jugonacistično buržuazijo in sokolstvo ter na orjunaško JNS, za katero so se zdaj marksistični prvaki tesno zvezali v prirčno alijanso in njene šefa posadili na svoj najčastnejši tron.

Ali bo marksistično delavstvo res tako slepo in razredno nezavedno, da bo šlo volit poglavarja jugoslovanskega totalitarizma, ki je odgovoren za Živkovičovo diktaturo in je pravi oče šestojanuarskega režima ter sledečega nacionalističnega te-

„Sloga med Anglijo in Francijo je sedaj tesnejša kot poprej“

Narodna obramba — Odnosi z Nemčijo — Španija
Sodelovanje z Nemčijo

Pariz, 25. novembra. AA. Havas: Francosko-angleški razgovori so potekali v duhu popolnega in prirčnega soglasja. To so potrdili krogi blizu angleške in francoske delegacije. Razgovori so se zaključili s popolnim sporazumom o treh glavnih skupnih vprašanjih, ki so jih narekovala temeljna načela, na podlagi katerih bosta angleška in francoska vlada delali še naprej na diplomatskem polju, na polju narodne obrambe ter pri naporih za ohranitev splošnega miru. Sporazum med Parizom in Londonom je sedaj tesnejši kot kdaj prej.

Francosko-nemška izjava v nenapadanju je naletela pri angleški vladi na odobravanje, saj je francoska vlada v ostalem stalno in vsak dan obveščala angleško vlado, kar bo načrtno delala tudi naprej. S svoje strani je Chamberlain že pred 15 dnevi naglasil, da bo francosko vlado pri tem delu podpiral. Izjava bo novo diplomatsko sredstvo za udrnitev miru ter popuščanja napetosti.

Kar se tiče vprašanja narodne obrambe, so bile večerj določene glavne erte preureditve francosko-angleških odnosov na tem polju. Sedaj bo naloga vojaških strokovnjakov, da iz teh navodil izluščijo praktične koristi.

Prav tako so govorili tudi glede španskega vprašanja. Napori za rešitev francosko-italijanskih odnosov na Sredozemskem morju imajo velike nade na uspeh, zlasti po uveljavitvi italijansko-angleškega sporazuma z dne 16. aprila. Izboljšanje razmerja med Francijo in Italijo želi Anglija močno podpreti. Kar se tiče španskega vprašanja, sta obe vladi sklenili, da se bosta držali sporazuma londonskega nevmesalnega odbora, po čigar odredbah je predviden umik vseh tujih prostovoljcev iz Španije kot predpogoj za uveljavljanje predloga o priznanju pravic bojujoče se stranke generalu Francu.

Angleški in francoski državniki so prav tako proučili položaj na skrajnem vzhodu, kakor tudi načine, s katerimi bi se dale njihove tamkajšnje koristi ohraniti v sodelovanju z Združenimi državami. Sklenjeno je bilo, da bi se v tem pogledu vzdrževali stalni stiki s tem, da ne bi nihče v teh vprašanjih izdajal kakih prenapetih ukrepov. Ne smemo pozabiti, da se v zvezi s konferencami, ki so bile meseca septembra zaradi srednjeevropske krize, v teku večerjnjega dne ni postavilo vprašanje, da bi se morda nekatere teh odločb pod pritiskom dogodkov spremenile, pač pa je bilo v glavnem govora o diplomatski akciji, ki je v zvezi z daljšo vrsto aktualnih vprašanj.

Daladier:

„Popoln sporazum“

Pariz, 25. novembra. AA. Havas: Predsednik vlade Daladier je takoj po zaključku francosko-angleških razgovorov snoči izjavil zastopnikom tiska naslednje:

Francoska vlada je večerj z izrednim zadovoljstvom sprejela prijateljski obisk Chamberlaina in Halifaxa. Tudi pariško prebivalstvo je z navdušenimi manifestacijami našim gostom izrazilo hvalečnost francoskega naroda. V teku dneva smo v popolni iskrenosti proučili najvažnejše mednarodne probleme in pri vseh ugotovili popoln sporazum. Prirčno sodelovanje in prijateljsko zaupanje med angleško in francosko vlado, ki traja že več mesecev, se je tudi ob tej priliki še enkrat v celoti potrdilo. Prepričan sem, da bo sodelovanje med dvema demokracijama tako v vprašanju narodne obrambe, kakor tudi pri sodelovanju velikih mednarodnih problemov trajalo dalje.

Chamberlain:

„Popolna soglasnost“

Predsednik angleške vlade Chamberlain je izjavil snoči zastopnikom tiska:

Nimam ničesar dodati k že objavljenemu uradnemu poročilu. V celoti smo dosegli popoln sporazum s francoskimi ministri v vseh vpraša-

njih naše politike, ki ima za cilj ohranitev in ustalitev miru. Sklenili smo doseči ta cilj. Pročevali smo vprašanje narodne obrambe in pa zadeve, ki se tičejo splošne diplomatske akcije. Trenutno naše delo je samo korak za ohranitev in utrditev miru. Izredno smo zadovoljni, da je bilo mogoče med Francijo in Nemčijo skleniti sporazum, ker vemo, da bo ta sporazum drug korak, da dosežemo svoj cilj, ki smo ga postavili tedaj, ko smo podpisovali münchenski sporazum. Mislim, da je zelo važno, da so se zastopniki obeh vlad lahko sestali, kajti položaj se menja skoraj vsako uro. Zelo koristno je za naši dve državi, da prihajamo na take osebne stike in sestanke, ki pred vsem svetom izpričujejo našo popolno soglasnost, našo skupno pot in tudi naše posebnosti.

London, 25. novembra. AA. Havas. Londonški tisk se bavi v svojih uvodnikih s pariškimi razgovori. »Times« prinaša dopis iz Pariza, ki pravi: Mnogo se je pri teh razgovorih govorilo o obrambnem vprašanju. Obe strani sta razložili vse težave v zvezi s tem. Zdi se prav gotovo, da so proučevali primer morebitnega napada, ki ne bi bil izvršen proti Franciji, temveč proti Angliji, ter bi bili vlogi v tem primeru zamenjani. List prinaša nato vprašanja, o katerih so v Parizu govorili, v zapovrstnem redu po njihovi važnosti: 1. Španija, 2. judovski begunci, 3. francosko-nemška izjava, 4. nemške kolonialne zahteve.

»Times« pravi, da so na razgovorih obravnavali vprašanja tako, kakor da ne zahtevajo globljega proučevanja. V zvezi z jamstvom za češkoslovaške meje pravi list: Do sedaj ni bilo izdano še nobeno točno tolmačenje izjave, ki jo je 5. oktobra dal v parlamentu minister Inskip, po kateri je angleška vlada moralno dolžna smatrati, da so že v veljavi njene garancije za te

meje. V uradnih krogih pa smatrajo, da je določevanje češkoslovaških mej spet zavleklo vprašanje garancij zaradi poljskih in madžarskih zahtev.

»Daily Mail« pravi: V teku razgovorov v Parizu sta obe državi glede narodne obrambe sklenili, da se uvede najtesnejše sodelovanje in da bo v najkrajšem času prišlo do razgovorov med zastopniki obeh generalnih štabov.

Ribbentrop v ponedeljek v Pariz

Berlin, 25. novembra. AA. Reuter. Nemški zunanji minister v. Ribbentrop bo odpotoval v ponedeljek zvečer v Pariz, kjer bo podpisal francosko-nemško izjavo. V Berlin se bo vrnil najbrž v sredo zvečer.

Chamberlain pri vojvodi Windsorskem

Pariz, 25. novembra. AA. Reuter. Obisk Chamberlaina in lorda Halifaxa pri vojvodi Windsorskem je trajal 25 minut. Izvedelo se je, da je bila ves čas pri sestanku navzoča tudi vojvodinja Windsorska.

Bivši kralj Edvard VIII. se vrne v Anglijo o božiču

»Jour« prinaša vest, da je vojvoda Windsorški imel večerj razgovor s Chamberlainom, ki je vojvodo obiskal v njegovem hotelu. Razgovor je trajal pol ure. List poroča, da se je vojvoda razgovarjal s Chamberlainom o svojih načrtih in o svoji prihodnosti, ne da bi pri tem prikrival željo, da bi se mogel ponovno vrniti v Anglijo in tam narodu koristiti. Po drugi strani pa javlja dopisnik »Daily Mail« iz Pariza: Sliši se, da je pri razgovoru s Chamberlainom vojvoda Windsorski načel vprašanje svoje vrnitve v Veliko Britanijo. Verjetno je, da bosta oba windsorska prebila božične praznike v Sandringhamu. Vendar pa te vesti niso potrjene, kakor tudi ne vesti o obisku vojvodskega para v Angliji na prihodnjo pomlad.

Chamberlain domov

Pariz, 25. novembra. b. Kot je bilo prvotno določeno, sta se britanski ministrski predsednik Chamberlain in zunanji minister odpeljala iz Pariza z vlakom ob 10.30. Na postajo sta ju spremlila francoski ministrski predsednik Daladier in zunanji minister Bonnet. Slovo je bilo zelo prirčno. Od hotela do postaje in na sami postaji je bilo veliko število policijskih agentov in mobilne garde, ki so preprečili demonstracije. Daladier se je s postaje vrnil v ministrsko predsedstvo ter je dal takoj potrebna navodila za zaščito stiske.

Bodoči avtomobilski hodnik iz nemške Vratislave na Dunaj skozi češko-slovaško državo.

Globlji pomen ameriško-angleške trgovinske pogodbe

Ustvarja se svetovna gospodarska fronta s političnimi cilji

London, 25. nov. dl. Na predvečer potovanja angleških ministrov v Pariz je celo v resnih političnih krogih krožila vest, da bo odpoklican nemški poslanik v Londonu. Za vzrok tega koraka se je navajalo, češ da se Anglija s svojim potegovanjem za preganjane Jude vtiika v notranje politične razmere v Nemčiji. Todu tudi če bi bil nemški poslanik zares odpoklican, bi bilo treba iskati globlje vzroke za takšen korak. Kajti znano je, da se je Nemčija mnogo let prizadevala za angleško prijateljstvo in ji je bilo vedno mnogo na tem, da bi Anglija bila vsaj v tako dobrih odnosih z Nemčijo, kakor je z Francijo. Velika zagrenjenost, ki naenkrat v Berlinu vlada nad An-

glijo, mora torej imeti globlji razlog, kakor pa je angleška simpatija za preganjane nemške Jude.

Zakaj Nemčija ni zadovoljna

V poučenih krogih se trdi, da je Nemčijo silno zadela pravkar sklenjena trgovinska pogodba med Združenimi državami Severne Amerike in pa med Anglijo. Treba je vedeti, da so se ta pogajanja vlekle več let in da je večkrat že kazalo, da se bodo razbila. Tudi druge sile so si prizadevale, da razahljajo vezi med obema anglosaskima vele-silama. Sedaj pa je z neverjetno naglico prišlo do podpisa gospodarske pogodbe, ki ima nepregledni pomen. Tudi laik na gospodarskem polju mora uvideti, da ima pogodba pomen zgodovinskega mejnika v gospodarski politiki povojnega sveta. Kar se posebej Nemčije tiče, je s tem podpisom izgubila možnost, da bi gospodarsko mogla vrednotiti ono, kar je s pogodbo oziroma s sporazumom v Monakovem pridobila. V Monakovem se je namreč posrečilo oslabilo politično enotna fronta zapadnih vele-sil, oziroma Francija in Anglija sta bili tako šibki, da sta se morali vdati monakovskemu diktatu. Sedaj pa je vmes posegla Amerika. Prišlo je do nepričakovane zbliznanja med Anglijo in Ameriko, kar obema vele-silama daje izredno važen politični in gospodarski poudarek.

Anglija je namreč s podpisom trgovske pogodbe z Ameriko odprla ameriški trgovini pot tudi v svoje kolonije. Na angleških kolonijah torej odslej ne bodo imeli interesa samo Angleži, ampak tudi Amerikanci. Več kot tretjino vse svetovne trgovine bodeta sedaj nadzirali Anglija in Amerika in vsaka od svoje strani bodeta skrbeli, da se

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zemunska vremenska napoved. Pretežno vedro bo na južni, a delno oblačno na severni polovici, kjer bo tudi dež. Toplota se bo lahko dvignila.

Zagrebska vrem. napoved: Pretežno jasno. Dunajska vremenska napoved. Menjaje oblačno, prehodno precej jasno, temperatura brez spremembe.

Na obletnico podpisa pogodbe proti Kominterni Radiogovori Ribbentropa, Ciana in Arite

Berlin, 25. nov. AA. DNB: O priliki dveletnice podpisa nemško-italijanskega protikomunističnega sporazuma so govorili na radiu Ribbentrop, grof Ciano in Arita.

Ribbentrop je dejal: Skupno delo vseh treh držav v borbi proti boljševiški akciji se je izkazalo. Niti v Španiji, niti na Kitajskem se Moskvi ni posrečilo ohraniti svojih boljševiških prijateljev. Boljševiško delo je bilo uničeno zaradi odločnosti Hitlerja in zaradi solidarnosti protiboljševiških držav, predvsem pa zaradi skupnega dela nacionalnega socializma in fašizma. Trikot Berlin

rorja? Prepričani smo, da vsaj pošteno elementi delavstva, ki je poslušalo dozaj svoje zapeljivce, pozivu »Delavske politike« ne bodo sledili. Zakaj, kdor bo volil dr. Kramerja in salonsocialista Jelencu, ta bo grobokop delavskih interesov in upravičenih zahtev delavskega ljudstva, ki od zmage take liste nima pričakovati drugega, ko nov nacionalistični teror in fašistično vladavino, s katero JNS tisk že danes tako toplo simpatizira.

—Rim—Tokio je danes jamstvo za mir in napredek. Napačno bi bilo misliti, da je boljševizem nehal s svojo borbo. Boljševiška propaganda se sedaj pojavlja pod novo kapo, ki se v raznih delih sveta obrača proti avtoritarnim državam. Prav nič drugega ni za protinemškimi hujskarijami, ki trajajo v Ameriki. Borba proti komunistični internacionali ni naperjena proti nobenemu drugemu narodu.

Grof Ciano je dejal: V letih, ki sta minuli, so se pokazale na delu tako na zapadu kakor na vzhodu italijanska, nemška in japonska solidarnost. Prepričan sem, da se bo ta skupnost nadaljevala tudi v bodočnosti, da bo vse močnejša in da se bo razvila v tako silo, ki jo bodo vse tri velike države posvetile službi za civilizacijo in za napredek.

Japonski zun. minister Arita je rekel: Protikomunistični pakt pomeni najvažnejšo potezo japonske zunanje politike. Protikomunistična borba v Evropi se je ojačila. V vzhodni Aziji se bliža Čangkajskova komunistična in protijaponska politika svojemu koncu.

Kaj mislijo delavci

Socialistični delavci kar niso mogli verjeti, da so in kako so mogli njihovi voditelji napraviti volilni epizodizem s prošlulo JNS. Saj velja ta stranka zanje za predstavništvo naše liberalne gospode, ki ji je bilo vedno zelo malo mar za delavce in se je obračala do njega samo, kadar je šlo za zbiranje glasov: pri volitvah. Drugače pa jih je JNS vedno sovražila, kot je sovražila dr. Mačka. Socialisti so sestavljali za Jevtičeve volitve svojo listo, ki je pa Jevtič ni hotel potrditi. Do včeraj torej največji nasprotniki, danes pa bi morali socialistični delavci voliti skupno listo z Mačkom, Kramerjem, Jevtičem in Zivkovičem. Delavci mislijo, da si lahko take skoke privoščijo njihovi generali, ki nimajo daleč od ene do druge kavarne, delavci pa hočejo biti bolj dosledni in pravijo: Mi ne bomo volili naših preganjalcev in nasprotnikov socialnega napredka, čeprav so se jim pridružili naši birokratje. Za njihovo polomijo ne bomo biti odgovorni!

In delavci imajo prav! Saj etarostnega zavarovanja za delavce ter pokojninskega zavarovanja za nameščence niso izvedli JNS-arji, oni tudi niso izdali uredbe o najnižjih mezdah, kar vse so neštokrat zahtevale strokovne organizacije brez razlike. Socialne zakone pa je izdala in pospila šele vlada dr. Stojadinoviča in dr. Koroseca. Zato more zaveden delavec voliti samo listo JRZ.

Delavci hočemo socialni napredek, ne pa nazadovanje. Hočemo socialni mir in delo, ne pa preporov ter brezdelja. Vse to pričakujemo samo od JRZ! Če bi pa zmagała združena opozicija, vemo, da ne bi v parlamentu nič pomenilo niti 5 socialističnih poslancev, da ne bi pomenil dosti niti dr. Maček, ki je itak hrvatski »duce«, temveč da bi igrali v njem glavno vlogo Zivkovič, Jevtič ter Kramer. To so pa sami gospodje, ki so vajeni delavstvu samo obljubljati.

Sicer pa, ali ni čudno, kake kandidate so postavili vedno čisti in delavski razredni marksisti: uradnika Delavske zbornice J. Stanka, uradnika OUZD Pettejana in Mlinarja, odvetnika Jelence, strokovnega tajnika Arha. Res pisana družba razne gospode! Delavci dobro vedo, da se socialistična gospoda ne veže prvič z nasprotniki delavstva in delavskih pravic ter da od takih zvez delavstvo še nikdar ni imelo koristi. Posebno pa se jim ne zdi, da bi s svojimi glasovi pripomogli do poslanskega mandata v Ljubljani dr. Kramerju,

Prekmurje bo glasovalo za JRZ

Murska Sobota, 26. novembra.

Dosedanji poslanec murskosoboškega okraja g. Josip Benko je napisal v zadnji številki »Murske Krajine« daljši članek pod naslovom: »Volivcem soboškega okraja, ki ga končuje s priznanjem vladi dr. Stojadinoviča zaradi njenega uspešnega dela v notranji in zunanji politiki ter s sledečim pozivom: »Stejem si v dolžnost svetovati vam,

Dr. Fran Tominešek 70 letnik

Danes slavi častni predsednik Slovenskega planinskega društva in njegov bivši dolgoletni predsednik 70 letnico svojega rojstva. Dr. Fran Tominešek je imel, katerim je zgodovina našega planinstva neoljubivo zvezana. Planinstvo namreč ni imelo večjih med Slovenci samo turističnega, alpinističnega in športnega pomena, temveč pretežno narodno obrambni pomen, ki ga ima, dasi v drugi obliki, še danes. Zato je dr. Fran Tominešek zapisal svoje ime tudi v zgodovino naših narodnih borbah.

Dr. Fran Tominešek se je rodil 26. novembra 1868 na Griču, to je v vasi Slatini pod Menino planino. Gimnazijo je študiral v Celju in v Mariboru. Že kot četrtošolec je prepelel takrat prav težko turo z Okrešlja na Kamniško sedlo, s svojim bratom Josipom se je povzpela še kot dijak na Ojstrico. V dijaškem življenju se ni udeleževal samo v planinstvu, temveč tudi pri raznih prireditvah, pevskih nastopih ter je bil za Srečkom Magolčičem odgovorni urednik dijaškega mesečnika »Vesec« v Celju. Ko je leta 1897 postal odvetnik v Ljubljani, je pristopil k Slovenskemu planinskemu društvu, ki je bilo še zelo skromno in v začetnem razvoju. Leta 1901 je bil izvoljen za načelnikovega namestnika. Takoj se je pod Tomineškovim vplivom delo v SPD podvojilo, da, tudi poddesotirilo. Dr. Tominešek je nastopal kot odlični predavatelj in organizator ter izvrsten planinski pisatelj. Z vztrajnim delom je osvojil mnogo planinskih postojank na naših planinah, ki so jih imeli poprej Nemci. Leta 1906 je bil izvoljen za predsednika planinskega društva. Skozi križe in težave in z neštetiimi borbami je vodil Slovensko planinsko društvo skozi vsa predvojna, medvojna in vojna leta do leta 1931, ko je dosegel nov planinski naraščaj, ki je prevzel Tomineškovo dediščino. Dr. Tominešek je bil še istega dne, ko je prevzel njegovo mesto novi predsednik, izvoljen za akklamacijo za častnega predsednika SPD.

Njegovi prijatelji, prijatelji naših planin, pa tudi vsi Slovenci se veselo njegovega današnjega jubileja, obenem pa mu iskreno čestitajo ter se mu zahvaljujejo za velike usluge, ki jih je storil slovenski stvari!

85 letnica vzornega moža

Škofjan pri Turjaku, 24. nov.

Tiho praznuje svoj visoki jubilej in Škofjanski dolini ugleden mož g. Franc Peterlin, ki je znan daleč na okrog. Rodil se je meseca novembra 1853 v Duščkih pri Robu na Dolenjskem. Še mlad se je podal v svet in je bil več let na Dunaju. Ko se je vrnil domov, si je kmalu izbral novo mesto in ugledne Bregarjeve družine v Robu. Mlada zakonca sta si kupila v Škofjanu pri Turjaku malo posestevce, ki pa je raslo od leta do leta; tako je nastala kmalu velika Peterlinova domačija. Ustanovila sta si trgovino in gostilno, ki je zaslovela daleč na okrog. Celih 22 let je oče Peterlin županoval občini Lipljane v zadovoljstvo vseh občanov. Bil je tudi predsednik krajevnega šolskega odbora. Boril se je dolgo za njegovo šolo in njegova želja je danes uresničena. Velike usluge ima tudi za razvoj gasilstva. Ko so Škofjanci začeli leta 1906 graditi novo farno cerkev, je bil Peterlinov oče velik podpornik in je mnogo žrtvoval za cerkev. Slavljenec je bil tudi 28 let cerkveni ključar škofjanske župne cerkve. Vsa fara ga je zelo vzljubila — saj je skoraj polovici fare krstni, oziroma birmanski boter.

Dne 1. oktobra letos je slavljenec praznoval tudi zlato poroko z gospo Marijo, pa sta kar na tistem opravila, da niti Škofjanci niso vedeli za to. Tiho praznuje naš prvi katoliški mož ob strani svoje žene Marije tudi svoj visok življenjski jubilej. Vsako jutro poklekne pred kip Matere božje in se ji zahvaljuje, da ga je ohranila tako dolgo čilega in zdravega. Škofjanci prosimo Boga, naj ohrani očeta Peterlina in njegovo zvesto zakonsko družico še mnogo srečnih let. Bog ju živi!

ki ima kot prvi kandidat vsaj malo upanja na izvolitev, dočim pomeni dr. Jelenčeva kandidatura samo vabo za delavske glasove. Zato pa pravijo: Naši generali naj se vedejo, s komer hočejo, mi ne bomo drveli za njimi!

Ljotičevi kandidati v Sloveniji

Na listi g. Dimitrija Ljotiča, ki je bila 22. t. m. vložena v Belgradu, kandidirajo v Sloveniji: Celje: trgovec Vinko Vabič (namestnik črkostavec Boris Bavdek); Dolnja Lendava: sofer Vladimir Kaučič (nam. zaseb. uradnik Rudolf Šimnovec); Gornji Grad: trgovec Vinko Vabič (nam. mehanik Alojz Širaj); Konjice: pos. in lesni trgovec Julij Hmelak (prostovoljec s solunske fronte), namestnik Ferd. Ranke; Ljutomer: pos. Matija Golub (nam. trg. Drago Šega); Maribor, levi breg: trg. Stanko Koštomaj (nam. prokurist Rudolf Hrovat), koroški prostovoljec Ivan Kranje (nam. šol. upr. v p. Fr. Zupančič); Maribor, desni breg: kmet Alfonz Šarh (nam. voj. iniv. Franjo Medik); Murska Sobota: zas. urad. Rudolf Šimnovec (nam. sofer Vl. Kaučič); Dravograd: odvetnik dr. Hinko Schreiner (nam. Alojz Petrič); Ptuj: mag. Drago Šega (nam. pos. Jožef Petrovič); Slovenj Gradec: zas. urad. Rudolf Šimnovec (nam. trg. Fr. Videnšek); Šmarje pri Jelšah: pos. Julij Hmelak (nam. mehanik Alojz Širaj); Brežice: zasebnik Zupančič Franc (nam. zid. mojster Ivan Gabrič); Laško: rudar Ciril Šuštar (nam. ključavničar V. Sedlar); Črnomelj: priv. urad. Nikolaj Vilhar (nam. pos. Peter Mavrin); Kamnik: tovarnar L. Kane (nam. odvetnik Fr. Malnič); Kočevje: priv. urad. Nikolaj Vilhar (nam. plekar Karol Prah); Kranj: zobozdravnik dr. Karel Demšar (nam. uradnik Stane Košnik); Krško: kmet Stoviček (nam. kmet Sikošek); Litija: ključavničar V. Sedlar (nam. odv. dr. Ivan Mazek); Logatec: poš. podur. v. pok. Vekoslav Bavdek (nam. slaščičar Karel Vilar); Ljubljana okolica: zas. Franc Zupančič (nam. kmet Jože Kalin), strojnik Sieber Ignac (nam. kapetan Artur Šturm); Novo mesto: trg. Ferdo Schöner (nam. livar Josip Malin); Radovljica: tov. del. V. Kržičnik (nam. tov. del. Franc Demšar); Škofja Loka: zobozdravnik dr. K. Demšar (nam. mlinar Jožef Kumar); Ljubljana, mesto: odvetnik dr. Fr. Kandare (nam. rezbar Anton Gosar), kapetan A. Šturm (nam. poš. podur. V. Bavdek).

dragi volivci, da oddaste svoje glasove ob sedanjih volitvah za kandidato listo JRZ.

V članku »Naše ljudstvo se že pripravlja na volitve« piše »Murska Krajina« med drugim: »V zadnjem času se je začelo v soboškem okraju živahno volivno delo. G. Franc Bajlec, ki je v složenem sporazumu med vodilnimi katoliškimi in evangeličanskimi osebnostmi, zlasti dosedanjim poslancem g. Benkom, bil postavljen za edinega kandidata na listi dr. Stojadinoviča, je že obiskal prav mnogo naših krajev. V občinah je imel več dobro obiskanih oltih in širših sestankov. Naše ljudstvo, ki je politično dovolj zrelo, sprejema povsod z odobravanjem na znanje veliko gospodarsko delo sedanje vlade in še večje gospodarske načrte, katere je vlada postavila sebi za cilj in nalogo bližnje bodočnosti. Po dosedanjem razpoloženju ljudstva lahko sodimo, da bo lista g. ministrskega predsednika dr. Stojadinoviča s kandidatom g. Bajlecom, čigar namestnik je g. Geza Vezir, župan iz Martjanec, dobila v našem okraju naravnost odlično večino.

Leškim rudarjem grozi pogin

Nepopisna revščina — Pretresljivi prizori — Pomoč je nujno potrebna

Prevalje, 24. nov.

Ko so pred sto leti začeli na Lešah kopati premog in v železarnah v Prevaljah topiti železo, ni nihče mislil, ne rudar in ne fužinar, da bo enkrat vse te slave konec. Imamo pri nas še stare ljudi, ki radi pripovedujejo o tistih starih zlatih časih, ko je povsod vladalo blagostanje. Če pogledaš malo po Lešah in Prevaljah, vidiš, kako mogočne stavbe so nekaj tudi zidali. In če pogledaš statistiko, boš videl, da je nekaj v Prevaljah delalo v železarni 620 ljudi in na Lešah pri premogovniku 740. Dnevno je vozilo 21 parov konj premog iz Leš na Prevalje, 75 parov konj rudo iz Hüttenberga, 22 parov pa železje na Dravograd. (Tedad je namreč ni bilo železnice.) Mlajšemu rodu, ki to vse sliši iz ust starih in častiljivih očencev-knapov, se zdi, da se mu sanja. Na Lešah je stalo mogočno rudniško skladišče, restavracija, v kateri je ob sobotah in nedeljah bilo živahno, zlasti ob plačilnih dnevih, ker tam so se shajali rudarji, imeli svoje sestanke, shode in tudi zabave. Tik restavracije je stal velikanski hlev, v njem bog ve koliko konj; pred hlevom pa so stali vozovi s »kripami«, pripravljeni, da jih potegnemo konji pred rudnik, da se tam naloži premog. Danes vsega tega ni več. Na ruševinah nekdanje slave je danes tu pa tam zrastle skromne bajtica ali hlevček za kozo.

Veliko se je pisalo po časopisih — seveda še več se je govorilo — in tudi knjiga je že izšla o dražbi Leškega rudnika. Rudarji so si takrat ustanovili »Rudarsko zajedništvo«, to se pravi, hoteli so sami gospodariti, kopati premog in ga prodajati, kamor ga bo treba. Dobri dve leti je životala ta zajednica, dokler ni izdihnila. S tem je bil zadani vsem rudarjem in njihovim družinam strašen udarec. Nekaj jih je šlo v gozdove, nekaj k zidarjem, drugi so tu in tam še staknili kakšen »šilt«, toliko, da se je čez poletje »prebrabalo«. Toda pritisnil je mraz. Vsi tisti, ki so imeli delo v gozdih in pri zidarjih, so ostali brez dela.

Potprežljiv je leški rudar. Ne sitnari, ne obupa, ne berači, samo da ima toliko, da je sit on in družina. Vendar že vidimo nekaj dni sem, s kakšnim strahom stopajo možje in žene na občino, ne prosit za podporo, ampak za delo. So to res pretresljivi prizori, ko rudar ali njegova žena pripoveduje o strašni revščini, pomanjkanju hrane in obleke. Težko je gledati moža, ki je vajen vsega trpljenja, ko mu stopijo solze v oči, ko prosí v sili župana, občino, oblast — pomagajte! Videl sem žene, ki stoje v poletni obleki — tik pred zimo, ki ti pripovedujejo, da niti prgišča soli ni pri hiši, da bi si krompir v oblačih osolili. Vsi obupani pripovedujejo, da je tam že toliko otrok zbolelo, ali bolje rečeno onemoglo, ker nimajo dovolj hrane. Kaj bo posledica? Jetika. Občina prosí in prosí na vse strani, vijo oblast in zasebnike, da bi zbrala kakšna sredstva, toda pomoč vse prepočasi prihaja, ko so potrebe tako nujne.

Kje je rešitev? Največ upanja daje seveda rudnik na Holmcu — last Prometnega zavoda — ki je pred mesecem dni začel obratovati. Govorijo

† župnik Alfonz Blažko

V sončni Kozani sredi goriških Brd so dne 24. t. m. položili v grob zemске ostanke dobrega kozanskega gospoda Alfonza Blažka. Rodil se je leta 1860 in 69 let je tudi doživel. Velika bo vrzel v že itak zredčenih vrstah zaslužnih goriških duhovnikov, težko ga bo pogrešalo ljudstvo in vsi njegovi prijatelji. Če velja za koga, da ni imel sovražnikov, velja to za tega res dobrega gospoda.

Rojen v vinorodnem Lokavcu v Vipavski dolini, kjer je bil njegov oče ugleden posestnik in zidarski mojster, je študiral gimnazijo in bogoslovje v Gorici. Novo mašo je pel leta 1898 in je potem nastopil svojo prvo službo kot kaplan v tolminskih hribih v podmelški fari. Komaj dve leti je pasel duše v Podmelcih, a ljudje se ga tu še vedno s toplo hvaležnostjo spominjajo. Lep, živahen fant, poln vipavske vedrosti, družaben, prijazen z vsemi, zgleden duhovnik, se je na mah vsem priljubil. Poleg nepozabnega ljudskega vzgojitelja, učitelja Ivana Krajnika, je sodeloval pri takrat sloveči podmelški »Citalnici«, vadil tamburaški zbor in sodeloval pri vseh prireditvah.

S Tolminko je potem prišel za kaplana k znanemu župniku Brezavščku v svojo rodno vipavsko dolino v Rihemberk, kmalu nato pa za kurata v zapadna Brda v Mirnik ob takratni državni meji. Tu je ostal nad 10 let in ga Mirničani gotovo ne bodo nikoli pozabili. Mirnik je bil takrat skrajna točka slovenstva. Tudi tu je našel vrliga sodelavca v osebi prerano umrlega kanalskega rojaka učitelja Terčiča. Dasi odločen Slovenec, pravi narodni apostol, je bil tudi pri Furlanah zelo priljubljen in epštovalan, ko je več časa upravljal sosednji vikariat Dolenje, kjer je bila šola in cerkev že italijanska. Pod njegovo gostoljubno streho so se radi shajali tudi njegovi sodelavci iz sosednje Benečije, bil je tudi v najbližjih prijateljskih stikih s pesnikom msgr. Trinkom, ki je takrat poučeval v Vidmu.

Nekaj let pred svetovno vojno je Blažko prišel v središče Brd v Kozano. Tu ga je našla vojna z Italijo, ko je kot begunec z mnogimi svojimi ljudmi moral v Italijo, v Turin. Nikdar ni imel bogastva, z vojno pa je prišel tudi ob najpotrebnejše. Blažko pa ni nikdar klonil. V Italiji je kot begunski duhovnik obiskoval po raznih krajih naše ljudi, jih tolažil in storil mnogo, mnogo dobrega.

Po vojni leta 1919 se je vrnil nazaj v svojo priljubljeno, a razdejano Kozano revež berač. Treba je bilo začeti delati vse na novo. Blažko je bil kot vedno mož na svojem mestu, mož dela.

Sedaj so ga zagreli v jesenskem soncu sredi vinorodnega briškega paradiža, ki ga je bil toliko vzljubil. Brici, za katere je delal, živeli in trpel štirideset let, ga ne pozabijo nikdar. Vsi tisti, ki smo imeli srečo, da nas je učil, vsemal za vse dobro in lepo ter nam delil neštete dobrate, ga bomo imeli v trajnem hvaležnem spominu.

Kozanski »gospod hucec«, anima candida, poživaj v miru med Tvojimi priljubljenimi briškimi grički in Bog naj Ti bo plačilo!

Mariborska revščina se seli

Vsak dan se preseli v nove hiše 20 strank — Po preselitvi bodo barake in vagoni zažgali

Maribor, 25. novembra.

Včeraj jutraj se je začelo preseljevanje stanovalcev iz najbolj žalostnega mariborskega stanovanjskega predela — iz barakarske in vagonarske kolonije v Dajnkovih ulici. Stanovalci se selijo v nove mestne hiše v Prelogovi ulici, kjer bodo dobili v 80 stanovanjih, ki so na razpolago, vsi dovolj prostora. Preselitev tolikega števila stanovalcev je bila združena z velikimi pripravami. Mestni socialnopolitični urad in pa mestna premoženjska uprava sta napravila za to preseljevanje poseben načrt. Štiri lepe nove občinske hiše, v katerih je v vsaki po 20 prostornih enosobnih stanovanj, so bile pripravljene že v začetku oktobra. Potrebno pa je bilo napraviti še nov kanal skozi Prelogovo ulico, ki je bil pred nekaj dnevi dogotovljen. Sedaj se gradi že nova cesta, ki bo tudi kmalu končana. Nato je bilo treba določiti stanovalce, ki bodo dobili pod novo stredo prostor. Tekom let se je nabralo v barakah in vagonih precej ljudi, ki po svojem moralnem življenju nikakor ne spadajo v mesto in tudi niso v Maribor pristojni. Povrh so imeli nekatera stanovanja vdvojeni samci brez svojece, ponekod so stanovanje tudi osebe, ki bi si lahko privoščile mnogo udobnejšo stredo. Vse to je bilo treba primerno prerešati, kar se je storilo, ter je bil dosežen sledeč efekt: 11 ostarelih stanovalcev iz barak in vagonov, ki so sami na svetu brez moža ali žene in svojece, so preselili v mestno oskrbnico. 17 strank je bilo takšnih, da sta bila zaposlena mož in žena v tovarni ter sta imela tak zaslužek, da so si poiskali primernejše stanovanje v mestu. Nekaj sta-

novalcev, ki niso bili pristojni v Maribor, pa je bilo zaradi neprimerne življenja izgnanih iz mestnega področja v domovinske občine. So to ljudje, ki so dosedaj dakaj policijski stražniki na Frankopanovi cesti skoraj noč za nočjo dovolj posla, da je morala imeti v območju Dajnkovih barak in vagonov neprestano vsako noč posebno policijsko patruljo.

Za vse ostale vagonarje in barakarje pa bo v novih hišah dovolj prostora. Treba pa je vso opremo pred selitvijo temeljito razkužiti, da se ne zaneše mrčes v nova stanovanja. V ta namen so pripravili poseben prostor v eni izmed barak, ki so ga zrakotesno opremili. V ta prostor se naenkrat spravi pohištvo in vsa oprema, obleka, perilo itd. od 8 do 10 strank ter se razkuži z ciankalijevim plinom. Nato se morajo stanovalci preobleči v očiščeno obleko, da se jim očisti še obleka, ki so jo do tedaj imeli na sebi. Očiščena oprava se potem naloži na občinske vozove ter se prepelje v nove hiše. Vsak dan se na ta način preseli do 20 strank.

Preseljevanje bo končano do 1. decembra. Potem pa sledi najbolj nenavaden kres, kar smo jih imeli v Mariboru. Predvideno je, da bodo v petek, 2. decembra zvečer zažgali te barake in vagoni. Politi jih bodo z bencinom, da bo bolj gorelo, mariborski gasilci bodo zastražili s svojimi brigadnimi sosednja poslopja, potem pa bodo zažgali na več mestih, tako da bo cela naselbina nenkrat v plamenih. Žažiganje barak in vagonov bo za Mariborčane gotovo nenavadna senzacija, ki bo privabila ogromno radovednih gledalcev.

94 letnega starčka povozil vlak

Šmarje pri Jelšah, 24. nov.

Na progi Grobelno—Rogatec je danes ob 11 dopoldne na železniškem križišču v Šmarju pri Jelšah osební vlak do smrti povozil 94 letnega preužitkarja Kresnika Janeza iz Šmarja. Nesreča se je zgodila, ker je bil pokojni precej gluhi in ni slišal prihajajočega vlaka. Groznemu prizoru sta bila priči sosed Antolinc Mihael, ki ima svojo hišo blizu proge, in pa Sovine Matija, ki sta stala pred Antolincevo hišo in sta ravno v trenutku, ko

je bila lokomotiva samo par metrov pred starčkom, spoznala, kakšna nesreča se bo zgodila. Hišela sta zakričala, da bi s tem opozorila starčka, a je bilo že prepozno, ker ga je v tistem hipu pograbila lokomotiva in ga vlekla kakšnih 20 m naprej, kjer je obležal ves razmesaren.

Pokojni je bil kljub svoji visoki starosti še precej krepak in je gotovo uvažal še nekaj let, da ni na tako žalosten način moral končati svojega življenja. Naj v miru božjem počiva!

Med oblogami zob delujejo škodljivi bacili in kisline, ki zobno sklenino razkroje ter povzročajo neozdravljivo gnitje (Karies). Zaradi tega je dolžnost vsakega kultiviranega človeka, da dnevno večkrat očisti zobe. — Uporabljajte peneco in preizkusite ODOLOVO zobno pasto!

Odol

Novinarski koncert

Za letošnji novinarski koncert, ki bo na narodni praznik 1. decembra v vseh prostorih na Taboru, so prireditelji pripravili izbranemu občinstvu, ki se vsako leto zbere na tej reprezentativni umetniški in družabni prireditvi, uvaževanja vredno presenečenje. V koncertni spored so poleg vokalnih in instrumentalnih točk uvedli prvkrat, odkar se vrše novinarski koncerti, baletni nastop, za katerega so pridobili prvakinjo baleta ljubljanske opere go. Gizelo Bravničarjevo. Umetnica bo eno točko sporeda izvajala sama, v drugi pa bosta nastopili dve njeni učenki.

Ga. Gizela Bravničarjeva se je kot članica opernega baleta in kot baletna solistka lepo uveljavila v naši mladi plesni umetnosti, da si je pridobila priznanje kritikov in občinstva. Poleg vseh drugih kvalitiet jo odlikuje fina glasbena kultura in tenak čut za lepoto plesnih gibov. Ga. Bravničarjeva bo zaplesala Jeana Sibeliusa »Valse triste«, medtem ko je za drugo točko našudirala z dvema učenkama plesni duet na Parmove »Triglavske rožice. Obe točki bo najbrž spremljal manjši orkester vojaške godbe.

O svojem dosedanjem delovanju nam je ga. Bravničarjeva med drugim izjavila tole: Začela sem nastopati leta 1927 v Ljubljani. Ze v drugem letu sem dobila angažma. Lotila sem se z vso vsemno študija baletne umetnosti. Moj učitelj je bil ves čas inž. Golovin, ki me je poučeval tudi privatno. Pod njegovim vodstvom sem se tehnično tako izpopolnila, da sem jela nastopati tudi kot solistka. Moj prvi samostojni nastop je bil v »Figurinah«. Nato sem sodelovala še v »Začaranem ptičcu«, »Petruški«, »Metuljkihi« in seveda v nešteti operah in operetah, zlasti v veseli »Veseli vdovci«, »Zidnjici«, »Giocondi« in drugod. V gledališču gojimo seveda klasični balet, zato sem se razvijala samo v tem stilu, vendar zasledujem z velikim zanimanjem tudi moderne pojave. V Ljubljani sta nam zlasti Pia in Pino Mlakar pokazala nova plesna stremiljenja. Zal, da ni časa za delo v tej smeri. Kot plesalka bi si želela še več izpopolnitve, hotela bi doseči še višje cilje, toda, saj veste — razmere so čisto močnejše od volje posameznika. In včasih razmere ubijajo tudi najplemenitejšo ambicijo.

Tako nam je izjavila umetnica, ko smo jo zaprosili za nekaj besed o njenih umetniških stremiljenjih. Ne dvomimo, da bo njen nastop na novinarskem koncertu opozoril občinstvo ne samo nanjo, ki jo naša publika že pozna in ceni, marveč tudi na vprašanje razvoja plesne umetnosti v Ljubljani. V zadnjih letih na žalost ne opažam napredka v tem pogledu in morda v razmerah ne tiče samo materialne nevednosti, marveč tudi drugi razlogi, ki niso daleč od nerazumevanja pravih smotrov te umetniške panoge.

— Vid vaših oči si obvarujete le z optično čistimi brušenimi stekli, katere si nabavite pri strokovnjaku Fr. P. Zajcu, izprašanem optiku, Stari trg 9, Ljubljana.

Naši železničarji

Maribor. Članski sestanek poverjenstva kluba železničarjev JRZ za Maribor, Studenci, Ruše in Pragersko bo v nedeljo, dne 27. t. m. ob 9 dopoldne na Aleksandrovi cesti št. 6. Pozivamo članstvo, da se tega sestanka polnoštevilno udeleži. Poročajo delegati upravnega odbora iz Ljubljane. Prijatelji kluba vladno vabljeni!

Slovenj Gradec. Članski sestanek poverjenstva kluba železničarjev JRZ za Slovenj Gradec bo v nedeljo 27. t. m. ob 10 dop. v Zadrudnem domu v Slovenj Gradcu. Člani in prijatelji kluba vladno vabljeni. Poroča delegat upravnega odbora iz Ljubljane.

Koledar

Sobota, 26. novembra: Silvester, opat; Leonard P., spoznavalec.

Nedelja, 27. novembra: Prva adventna, izseljenska nedelja. Virgilij, škof; Bernardin Poški.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspal g. Albin Jerin, kotlarski skupinovodja drž. žel. v p. Pokopali ga bodo danes ob 2 popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. Naj mu sveti večna luč! Zalujočim naše iskreno sožalje!

† V Ljubljani je umrla gospa Marija Fabčić roj. Žagar. Pogreb bo v nedeljo ob 2 popoldne. Naj v miru počiva! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

Zlata poroka

V Gornji Radgoni sta te dni slavila zlato poroko gospod Matija Štrkl, posestnik in mizar, in njegova žena Jožefa, rojena Korosec. V zakonu sta imela trinajst otrok, od katerih jih živi še deset. Zlatoporočnica štejeta vsak blizu 80 let in sta še prav čvrsta in zdrava. Bog ju ohrani v zdravju in zadovoljnosti do biserne poroke in še čez.

== Iz banovinske službe: Banovinski tajnik pri komisiji za agrarne operacije v Ljubljani dr. Maršič Robert je napredoval za banovinskega svetnika v IV/2 pol. skupini. Dr. Zupan Franjo, zdravnik zdravstvene občine Dobrna, je napredoval v VI. pol. skupino. Dr. Sarec Janez, zdravnik združene zdravstvene občine Radovljica, je napredoval v VIII. pol. skupino. — Za banovinskega urad. pripr. pri banovinski bolnišnici v Murski Soboti je postavljen dr. Lajevac Stanislav, zdravnik iz Dev. Mar. v Polju. Za upr. pis. urad. pripr. pri okrajnem načelnstvu v Slovenjem Gradcu je postavljen Planinc Maks. Premeščen je dr. Bitenc Maks, zdravnik združene zdravstvene občine Ig pri Ljubljani, za zdravnika združene zdravstvene občine Tržič s sedežem v Trzinu. Premeščen je dnevnica in banovinski služitelj Stopajnik Franc iz banovinske bolnišnice v Mariboru k banovinski bolnišnici v Murski Soboti. Upokojeni so bili: dr. Lavrič Josip, banovinski tajnik VI. pol. skupine, banovinska učiteljica Grošelj-Fabjan Nada na dekliskem zavodu »Vesna« v Mariboru in policijski stražnik Gadnik Peter pri upravi policije v Ljubljani. Sprejeta je bila ostavka dr. Širška Makea, zdravnika združene zdravstvene občine št. 11 v Slov. goricih.

DARILA ZA MIKLAJŽA! • VELIKA IZBIRA! • NIZKE CENE! O. KIFFMANN

TRGOVINA Z ZLAT-
NINO IN URANI LJUBLJANA, MESTNI TRG 8

— Sprejemanje čestitk in poklonitev 1. decembra pri gospodu banu. Na državni praznik zedinjenja, 1. decembra, bo sprejemal gospod ban dr. Natlačen od 12.12. dalje v banjski palači poklonitve in čestitke. Kakor v preteklem letu, je gosp. ban tudi letos z ozirom na sedanje težke socialne razmere odredil, da se zakuska, ki se je običajno priredila za one, ki so prišli čestitati, opusti, in je namesto tega razdelil med razna karitativna društva znesek 25.000 din z naročilom, da se ta znesek uporabi za obdaritev najsiromašnejših na praznik 1. decembra. — Kraljevska banska uprava draveke banovine.

Ni lepšega darila kot kino-aparat!

Cela družina ima veselje!

Zahtevajte brezplačni cenik KODAK CINE 8, ali demonstratorja, ki vam brezobvezno pokaže aparat v Vašem domu. Od 21. do 29. novembra vsako popoldne se vrše v naši trgovini stalne, brezobvezne demonstracije. Pridite!

Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova ul. 5

— Odkodnina za vojno škodo jugoslovanskih državljanov. Kakor je znano, so države odkodovale svoje državljane za škodo, ki jim jo je povzročila svetovna vojna. Tudi naša država je dala to odkodnino, a le svojim državljanom iz Srbije in Črne gore v predvojni meji teh držav, četrta in druga naša državljani, katerim je vojna napravila škodo na njih imovini, večinoma prijavili že leta 1921 in 1922 upravi naše države svoje vojne škode; a tiste njihove prošnje, ki jih je nad 1500, so ležale do sedaj nerešene pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. Za dosego te odkodnine, važne našim oškodovanim državljanom, sta podpisana odbora vojnih oškodovancev napravila razne korake in zavzel se je nato g. minister za notranje posle dr. Anton Korosec; na njegovo zahtevo so se sedaj poslane prijave vojnih škod upravi dravske banovine v Ljubljani za ugotovitev pravice posameznih oškodovancev do od-

Film za odrasle - film za mladino - film za najširše mase!

Pustolovščine Marka Pola

Življenjski roman mladega pustolovca, poln avantur, napetih in razburljivih dogodkov, prijetnih ljubavih anekdot ter senzacionalnih doživljanj; film razkošne inscenacije in izredno napete vsebine. — Predstave ob 18., 19. in 21. uri.

Hitite in ogledajte si ta program!

Najglavantnejše filmsko delo Amerike v zadnjem desetletju: Gary Cooper in Sigrid Gury
KINO UNION
TELEFON ŠTEV. 22-21

škodnine in visokosti vojnih škod, kar je neobhodno potrebno za rešitev te zadeve, ki je tako prišla v tir. Odbora vojnih oškodovancev v Ljubljani in v Mariboru si štejeta v dolžnost obvestiti o tem vojne oškodovance s pristavkom, da se morejo obrniti za daljnja pojasnila na pravna zastopnika teh odborov: dr. Mateja Pretnerja, odvetnika v Ljubljani, ali dr. Slavka Fornazariča, odvetnika v Mariboru.

— SVIČARŠKE URE, slatnina, briljanti pri CUDEN. Prešernova ulica 1.

— Ljubljanski pravnik ne obiščejo Varaždina. Ljubljanski pravnik ne obiščejo Varaždina. Ljubljanski pravnik ne obiščejo Varaždina. Ljubljanski pravnik ne obiščejo Varaždina.

— Prijave za izlet Zvezze za tujski promet na Oplenec sprejemajo Putnikove biljetarne do 29. novembra t. l.

Kino Sloga

Danes ob 16., 19., in 21. uri

Telefon 27-30

Ešnapurski tiger

prvi del filma: INDIJSKI NAGROBNi SPOMENIK po romanu Teie v. Harbon.

— Znižana vozna za izseljence. Generalna direkcija drž. železnice je pod Br. 108.829 izdala sledečo rešitev: »Znižana vozna za potovanje naših izseljencev, ki žive stalno v inozemstvu, ki je veljala za koledarsko leto 1938, bo veljala pod istimi pogoji tudi za koledarsko leto 1939.

— Zaradi poverbe izseljenskega denarja na pogodbeni pošti v Prosinjakovcih, s katerimi so zlasti oškodovani naši sezonski poljedelski delavci v Nemčiji in Franciji, ki so pošiljali domov preko te pošte svoj težko prisluženi prihranek, je dravska pošta direkcijsko predlagala ministrstvu pošte, telegrafa in telefona, da se oškodovancem takoj izplača v polnem obsegu ves poverljivi denar. Tudi ministrstvo za socialno politiko je ta predlog toplo priporočilo, da se čimprej osvoji in uresniči, kajti sezonski delavci se že vračajo.

— Brzojavna in telefonska služba je bila uvedena dne 21. novembra pri pošti Sv. Tomaž pri Ormožu in pri pomožni pošti Polenshak.

— Pri zaprtju motnih v prevah vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravno »Franz-Josef« gorenice.

— Deset gradbenih inženirjev in arhitektov potrebuje ministrstvo vojske in mornarice za izpraznjena mesta po divizijskih oblasteh, in sicer v svojstvu uradniških pripravnikov in pet v svojstvu pogodbenih uradnikov. Prošnje je poslati do 16. decembra t. l. inž. tehn. oddelku ministrstva vojske in mornarice. — Pošta hranilnica kraljevine Jugoslavije pa sprejme petnajst dnevničarjev. Za razpisana mesta se lahko javijo kandidati, ki niso starejši od 27 let z dovršeno trgovsko akademijo ali srednjo šolo z veliko maturo ali dvorazredno trgovsko šolo. Za ženske razpis ne pride v poštev. Prošnje je vložiti do 30. t. m. Podrobni sprejemni pogoji za oba razpisa so razvidni iz »Službenih novic« št. 270 od 24. t. m. na strani 3.

— Zahtevajte sporede vseh izletov, ki jih pripravlja Zveza za tujski promet Slovenije v Ljubljani za Božične praznike v vseh biljetarnah Putnika.

— Veterinarski oddelek kraljevske banske uprave v Ljubljani se je izselil iz palače Kranjske hranilnice v Knaflijev ulici 9 ter se nastanil v palači Pokojniškega zavoda v Gajevi ulici št. 5-II.

— Nesreča z lovsko puško. V Rakičanu pri Murski Soboti se je lovec nekaj eporekel z žensko. Stala sta ob kupu slame in epustila ploho besed, da so se kresale v zraku kakor ostri meči. Lovec je imel v rokah nabito puško. Med vnetim razgovorom pa je na to pozabil. Naenkrat je počil strel in zadel žensko v nogo ter jo tako poškodoval, da so jo morali prepelati v bolnišnico v Mursko Sobotu.

smo pa tozadveno v stiski. Zato se obračamo do javnosti z vladno prošnjo, da nas v tem prizadevanju za bolnike po svojih močeh podpre. Hvaležni bomo za kakršenkoli dar, bodisi v gotovini ali v blagu (obutev, obleka, perilo, razne druge vsakdanje potrebščine, božični nakit, jaslice, igrače, sveče, pecivo, bonboni, pa tudi primerno čtivo, recimo knjižice). Darove, ki se bodo porabili izključno le za božičnico, bo v gotovini osebno ali po pošti (označi naj se namen) sprejemala blagajna, v blagu pa do 17. XII. 1938 zavodno skladišče, ki bosta darove hranila ločeno od druge bolnišnične zaloge. Za osebno izročene darove se bodo izdajala potrdila. V imenu bolnikov se vsem velikodušnim darovalcem že vnaprej zahvaljuje uprava Obče državne bolnišnice v Ljubljani.

— Dobavo peč za pisarne I. nadstropja kreacije je razpisalo mestno poglavarstvo v današnji številki »Službenega lista«.

— V poslopu pošte Ljubljana 1 je bila najdena vsota denarja. Lastnik naj se zgleda med uradnimi urami pri upravniku te pošte.

— Vladimir Bartol govori o svojem romanu Alamut danes ob 18.30 v knjigarni Akademске založbe (Šelengova 4, palača Croatia, dvorišče). Vstop prost.

— Lažni avtomobilski podjetnik. Poročali smo o predrzni goljufiji, ki jo je zagrešil neki Jurij Richard, doma nekje iz mariborske okolice. Ta je v Ljubljani najprej napojil nekoga S., se mu predstavljal kot avtomobilski podjetnik iz Maribora in mu obljubil službo šoferja, toda če položi 4000 din kavicje. S. je Richardu verjel in podpisal pogodbo, ker pa ni imel pri sebi več kakor 2500 din, mu je izročil samo ta denar, ostanek pa je obljubil dati kasneje, ko nastopi službo. Richarda je policija ujele v Tomačevem, toda še na policiji se je Richard lagal, da je res solastnik neke avtomobilske tvrdke v Mariboru. Ljubljanska policija je vprašala mariborsko, ki pa je odgovorila, da Richard nima nobenega premoženja in da ga mariborsko okrožno sodišče zasleduje zaradi podobnih goljufij.

Lil Dagover v svoji najboljši vlogi kot tajnstvena žena v malomeščanskem okolju
Paul Hartmann — Rolf Moebius — KINO MATICA 21-24 — ob 16., 19. in 21. uri

Lovro Matačić

dirigent svetovnega slovesa

Kakor smo že poročali, je dospel v Ljubljano g. Lovro Matačić, ravnatelj belgrajske opere, ki bo v ponedeljek zvečer dirigiral koncert ljubljanske filharmonije, na katerem bodo izvajana dela klasičnih mojstrov, tako Bacha, Mozarta in revolucionarnja v glasbi Musorgskega. V drugem delu pa sodobno glasbo našega priznanega mojstra skladatelja Blaža Arniča.

Lovro Matačić je v Ljubljani dobro in toplo sprejet znanec, saj je bil včasih tudi dirigent v ljubljanski operi. V Ljubljani je začel svojo kariero v prvih povojnih letih, nakar mu je šla pot hitro navzgor. Po Ljubljani je dirigiral v Zagrebu in Belgradu. Pred nekaj leti je vodil v Berlinu berlinske filharmonike, iz Berlina ga je pot vodila v Varšavo, na Dunaj in v Budimpešto. Naslednje leto pa gre dirigirat v Italijo. Matačić je sedaj tisti dirigent, ki to stroko umetnosti najbolj uspešno predstavlja pred vsem svetom. Klasični mojstri, katerih skladbe bo izvajala ljubljanska filharmonija pod Matačićevim vodstvom, so geniji, kakor se rade le vsako stoletje po eden, in zelo redki so dirigenti, ki znajo tako kakor Matačić to glasbo reproducirati. G. Lovro Matačić pa je tudi zelo navdušen nad skladbami g. Blaža Arniča, o katerih se izraža v samih superlativih. Resnično glasbeno kulturno občinstvo opozarjamo na ta koncert.

Kdor postane tudi ostane odjemalec

MOTOHOVE KAVE

Vodnikov trg 5 tel. 25-77 Krekov trg 11 tel. 23-48

Gledališče

Drama. Sobota, 26. nov.: Brezov gaj. Izven. Cene od 20 din navzdol. — Nedelja, 27. nov., ob 15: Zenitev. Izven. Cene od 20 din navzdol. Ob 20: Zene na Niskavuorij. Izven. Cene od 20 din navzdol. — Ponedeljek, 28. nov.: zaprto.

Opera. Sobota, 26. nov.: Roky. Opereta. Premiera. Premierski abonma. — Nedelja, 27. nov., ob 15: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Cene od 24 din navzdol. Ob 20: La Boheme. Gostovanje tenorista gosp. Josipa Rijavca. Izven. — Ponedeljek, 28. nov.: zaprto.

Prireditve in zabave

Pesem domotožja je napisala prof. s. Darina. To je dramatična pesnitev, ki jo bodo igrala velike Klare jutri, v nedeljo ob 5 popoldne v frančiškanski dvorani.

Frančiškanska prosveta M. O. v Ljubljani bo proslavila 20 letnico zedinjenja na svojem XVI. prosvetnem večeru v torek, 29. t. m. ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani z akademijo pod naslovom »Domovina, ti si kakor zdravje«. Na programu je poleg drugih točk tudi glasbeno-skiptično predvajanje ravn. Zora s krasnimi posnetki in prisrčen nastop »Domovina« od Anice Černejeve, katerega izvajajo člani dramske družine v režiji g. Pavloviča. Za ta večer veljajo enotne cene po 3 din, člani popust.

Prosvetno društvo Trnovo uprizaro v nedeljo, 27. nov. ob 8 zvečer na društvenem odru dramo v petih dejanjih »Prababica« v režiji g. Kriznarja Ivana, ki slavi ta večer etot nastop na Trnovskem odru. Predprodaja vstopnic od 10 do 12 dop.

Miklavžev večer. Frančiškanska prosveta M. O. v frančiškanski dvorani. Nedeljo, 4. dec. ob 5 popoldne in v ponedeljek, 5. dec. ob 7 zvečer. — Obdaritev otrok bo v zvezi z novo naštviranim igrokazom za mladino »Zlati orehi« od Milana Skrbinskega v režiji avtorja samega. Igra se preljuje v slavnostni nastop sv. Miklavža z vsem njegovim močnim spremstvom: angelski zbor, sv. Anton in Faust. Nastop Mefista s svojim peklenskim spremstvom je seveda na Miklavževem večeru nujen, ki pa otrokom ne bo v strah in trepet, temveč

samo v opomin. Sploh je vsa prireditve zamišljena v prisrčni obliki. Obdarovani bodo otroci in odrasli po vrstnem redu, kakor se bodo rezervirale vstopnice. Sedeži od 10 din navzdol v pisarni Pax et bonum v frančiškanski palači, kjer oddaste naslove za darila in izrazite svoje želje. Člani z legitimacijami popust.

Predavanja

Pedagoško društvo bo imelo drevo ob 6 v dvorani mineraloškega instituta na univerzi svoje drugo redno predavanje, ki ga bo imel univ. prof. dr. Karel Ozvald o temi »Glavni viri neuspehov v srednjih solah«. Vetop prost.

Sestanki

Iz legije koroških borev. Tovariši! Ponovno opozarjamo, da bo drevo ob 8 članski sestanek v restoracijskih prostorih pri »Šestici« na Tyrševi cesti. Obravnavalo se bo dobrovoljsko vprašanje.

Kino

Zvočni kino Vič predvaja danes ob pol 9 najlepši film sezone »Bratova sestra«. Prvič v Ljubljani. Za dodatek zvočni tednik.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočvar, Celovška cesta 62 in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Mestna zdravniška dežurna služba

Mestno zdravniško dežurno službo v soboto od 8 zvečer do ponedeljka do 8 zjutraj ima mestni zdravnik dr. Čiber Franc, Srbska ul. št. 7-I, telefon št. 36-41.

Maribor

m Za slavnostno akademijo v proslavo 20 letnice osvoboditve, ki se bo vršila v sredo, dne 30. novembra ob osmih zvečer v Narodnem gledališču, si nabavite vstopnice že v predprodaji v prodajalni tiskarne sv. Cirila na Aleksandrovi cesti. Z obiskom akademije pripomorete k čim lepšemu uspehu proslave!

m Stolp mestne stolnice je last cerkve! Med Mariborčani je razširjena zmotna domneva — ki jo potrjuje tudi včerajšnja »Mariborser Zeitung« — da je stolp stolnice last mestne občine. O tem so bili prepričani celo pri občini, dokler niso sedaj pri popraviljanju stolnice šli pogledat v zemljiško knjigo. Tam je jasno zabeleženo, da je stolp cerkvena last. Zmota pa je nastala zaradi tega, ker se je občina v starih časih obvezala vzdrževati stolp ter ga popravljati iz svojih sredstev, da je lahko na vrhu stolpa imela svojega čuvara proti ognju. Tudi stolp bodo renovirali prav tako,

Večerna elegija

— ob 16., 19. in 21. uri

kakor ostalo zunanost. Le da bodo dela na stolpu opravili šele prihodnje leto.

m Advent se pričenja — in v nedeljo je prva adventna nedelja. V adventnem času bodo svetnice v stolnici in frančiškanski baziliki vsako jutro ob šestih.

Vsi trgovci bivše mariborske oblasti, ki se bavijo s prodajo bencina in petroleja, se naprošajo, da se polnoštevilno udeležijo zborovanja,

ki bo v nedeljo, dne 27. novembra 1938 ob treh v lovski sobi hotela »Orel« v Mariboru, na katerem se bo razpravljalo o ukrepih proti bencinskemu in petrolejskemu kartelu.

m Celu v Srbiji se zanimajo za novo cerkev sv. Rešnjega Telesa, oziroma za njenega graditelja. Dokaz temu je, da je pred kratkim dobil g. arhitekt Drofenik iz Paračina prošnjo, da napravi načrte za podobno cerkev v tem delavskem mestu ob Moravi.

m Neosnovano hudovalje. Nekateri staropokojenci se hudojejo zaradi novice v sobotni številki »Slovenec« pod naslovom »Na cerkvena vrata nabijajo berači na Mačkovi listi svoje razglase«. Očitajo nam, da smo starupokojence v tej notici nazvali z berači. Kdor je to našo notico pozorno prebral, pač ve, da smo berače imenovali pristaje tistih političnih strank, ki so pri Mačku beračili, da jih je sprejel na svojo listo in ki so z razglasom, nabitim na vratih stolnice, vabili upokojence, da volijo dr. Mačka. To pojasnilo objavljamo, da ne bo neosnovanega hudovalja na naš list.

m Blaupunkt in Radione radio aparati M. Ozvatič, Cafova 1.

m Opozorilo prodajalcem božičnih dreves. Mestno poglavarstvo v Mariboru opozarja prodajalce božičnih dreves na banovo naredbo glede prodaje in sekanja božičnih dreves od 14. novembra 1938, po kateri se mora vsak prodajalec izkazati s predpisanim izvornim potrdilom. Tržni organi bodo brez izjeme zaplenili božična drevesa, če se prodajalec ne bo mogel izkazati z izvornim potrdilom.

m Šahovske novice. Za zaključek turnirja šahovske sekcije UJNZB je bil prirejen šahovski brzturnir, katerega se je udeležilo 17 igralcev. Prvo mesto je s 14 in pol točkami dosegel Peče, drugo s 14 točkami Kuster in tretje z 12 in pol točkami Marvin.

HOTEL »MARIBORSKI DVOR«

vsako soboto in nedeljo koncert.

Miklavžev večer bo 5. decembra

Vsi gostje dobe lepa Miklavževa darila.

m Pisarna društva drž. upokojencev bo na željo društvenih članov sprejemala od 1. decembra naprej železniške legitimacije za podaljšanje za l. 1938 in prošnje za nove legitimacije za skupno odpremo finančni direkciji v Ljubljani. V pisarni je treba oddati železniško legitimacijo in 3 din za znamkico. Prošnje za novo legitimacijo je treba priložiti novo fotografijo, zadnji penzijski odrezek, 20 din za pristojbino in 1 din za poštino.

m Smrt pod vlakom. V gozdu med postajama Rače in Pragersko se je pred sinočnjim ob pol 19 vrgla pod vlak, ki je vozil proti Pragerskemu, 19letna gostilničarjeva hčerka Stefanija Bauman iz Podove. Bila je pri priči mrtva. Vzrok strašnemu dejanju je še neznan.

m V Ljudski univerzi bo v ponedeljek, 28. novembra predaval dr. Dolar o temi: Maribor v letu 1918.

Gledališče

Sobota, 26. novembra, ob 20: »Pesem s cestec«. Prvič. Bloki. Nedelja, 27. novembra, ob 15: »Pokojnike«. Znižane cene. — Ob 20: »Boccaccio«. Znižane cene.

Naša zunanja trgovina po državah

V mesecu oktobru smo največ uvažali iz naslednjih držav (vse v milij. din, v oklepajih podatki za september 1938):

Uvoz: Nemčija 133.4 (119.6), Italija 47.2 (32.6), USA 29.55 (23.04), Anglija 24.93 (26.9), Avstrija 22.9 (19.9), Francija 13.75 (10.05), Češkoslovaška 13.5 (52.4), Grčija 11.45 (5.1).

Izvažali pa smo v naslednje države: Izvoz: Nemčija 237.5 (188.45), Madžarska 26.7 (15.4), Italija 24.54 (20.2), Poljska 19.9 (7.36), USA 17.2 (25.4), Grčija 17.2 (14.24), Belgija 17.2 (20.54), Francija 16.3 (7.7), Anglija 15.95 (22.2), Češkoslovaška 15.1 (26.4) itd., Avstrija 2.45 (3.46).

Iz tega pregleda je razvidno, da se je naša trgovina s Češkoslovaško zaradi septembrske krize in oktobrskih dogodkov zelo skrčila. V nasled-

njem navajamo še nekaj števil za primerjavo v milij. din:

	Uvoz iz CSR	Uvoz v CSR
september 1937	59.7	73.4
oktober 1937	53.3	36.4
avgust 1938	52.3	26.4
september 1938	52.4	26.4
oktober 1938	13.5	15.1

Izvoz v Češkoslovaško je padel v še večji meri kot uvoz iz Češkoslovaške k nam.

Delež Nemčije je v naši zunanji trgovini obnem v Avstrijo izredno velik: tako je znašal uvoz v oktobru 41.74% (septembra 47.84%), izvozili pa smo v Nemčijo oktobra 51.73% vsega našega izvoza (septembra 48.33%).

TOPLA ZAŠČITA PRED
MRAZOM IN VETROM JE
POTREBNA TUDI VAŠI KOŽI.

Hranilna Solea - krema,
s tem da jo varuje, v
resnici tudi greje kožo.

Glavna zadružna zveza

Na osnovi lanskega zakona o gospodarskih združenjih je bila pri belgijskem trgovskem sodišču registrirana Glavna zadružna zveza v kraljevini Jugoslaviji, zadruga z omeji. jamstvom in to dne 3. novembra 1938 na osnovi pravi, katere je sprejela ustanovna glavna skupščina Glavne zadružne zveze v Belgradu dne 1. septembra 1938.

Člani uprave Glavne zadružne zveze so: dr. Anton Korošec, inž. Voislav Gjorgjević, dr. Stjepan Poštić, Dragan Miličević, Zarko Gjorgjević, Spiro Saldo, Zivota Lazarević, dr. Vjekoslav Gortan, Zdenko Turković, dr. Mijo Maričić, Triva Kratonović, dr. Stefan Kraft, Zivota Milanović, dr. Dušan Bratić, Gorgia Perin, Nikola Jarak, dr. Silvester Gjunio, prof. Iva Gjuras, dr. Karlo Snajder, dr. Joža Basaj, Milan Mravlj, Fran Trček, Miloš Stibler, Jovo Bakić, Dragomir Milanović, Juraj Marković, Milodrag P. Marković, dr. Milorad Nedeljković, inž. Stanoje Nedeljković, dr. Antun Novaković, Konstantin Mirković, Franc Rakovec in Marin Glavina.

Znižanje izvoznih kontingentov za les

Te dni je bilo v Stockholmu zaključeno zasjedanje evropske konvencije za izvoz rezanega lesa. (European Timbers Exporters Convention.) Na tem zasjedanju so švedske in finske organizacije izvoznikov lesa predlagale nadaljnje omejitve izvoza rezanega lesa za leto 1939. Leto 1937 je bila skupna vsota določena na 4 milijone standardov, za leto 1938 pa je bila znižana za 10% na 3.62 milij. standardov. Toda že 1938 je morala biti skupna kvota znižana za 180.000, v začetku pa za 220.000 standardov ali 6.5%.

Medtem je izpadla iz konvencije Avstrija, nadalje je sedaj prenehala biti članica Češkoslovaška. Tako je sedaj preostala le še kvota 3.09 milij. standardov. Sedaj pa je bila v Stockholmu sklenjena redukcija za 6% ali 185.000 na 2.903.000 standardov, kar pomeni, da znaša sedaj kvota samo še 80% kvote iz leta 1937. Seveda pravijo poročila, da ta kvota ni dokončna, ker se bo izpremenila, če se pokaže za to potrebna.

To potrjuje tudi vest, da se imajo države pripadnice sporazuma do 19. decembra odločiti, če sprejmejo te kvote. Dosedanje kvote (pred sedanjim zmanjšanjem) so znašale: Finska 845.218 standardov, Rusija 842.296, Švedska 690.518, Poljska 258.189, Romunija 213.948, Jugoslavija 134.303 in Letonika 103.208, skupno 3.087.680 standardov. Avstrijska kvota za 1937 je znašala 275.000 standardov, češkoslovaška pa 96.000 standardov.

Zanimivo je, da ostale države niso toliko zahtevale znižanja kvot kot ravno Švedska in Finska, ki sta v veliki meri navezani na angleški trg.

Dobički Trepče

Poročili smo že, da je dobiček Trepče za dve tretjini manjši, kot je bil prejšnje poslovno leto. Iz poslovnega poročila je posneti, da so dohodki od prodaje koncentratov padli od 1.541.766 na 976.104 funtov šterlingov. Razni dohodki so se zvišali od 16.648 na 19.275 funtov, tako da je skupni dobiček padel od 1.558.412 na 995.379 funtov. Eksploatacijski stroški so znašali 624.928 funtov, amortizacije 52.703, davki 88.440 funtov. Nadalje je bila dotirana splošna rezerva z 2500 (lani s 125.000) funti.

Eksploatacijski stroški so znašali 19.10 šilinga, prejšnje leto 19.3.

Rudne rezerve v Stantgru so ocenjene na 4.1 milij. ton (2% svinca, 5.6% cinka in 3.8 unče srebra), v Vojetinu na 750.000 ton (9%, od 6.5% in 3.7 unče), v Dobrevem 948.000 ton (11.5, 1.7% in 3.5 unče srebra). Izdatki na račun kapitala so lani znašali 70.948 funtov.

Stanje naših kliringov

Po poročilu Narodne banke je bilo stanje naših kliringov dne 22. novembra naslednje (v oklepajih razlika v primeri z izkazom za 15. november):

Aktivni kliringi: Italija 62.770.951 (—4.006.482) din, Nemčija 21.952.621 (—1.996.959) mark, Poljska 1.161.658 (—562.579) din, Bolgarija (redni) 1.695.752 (+98.086) din, Bolgarija (turizem) 149.257 (+233.675) dinarjev, Turčija 18.776.772 (+23.410) din in Španija 2.934.960 pezeta.

Pasivni kliringi: Švica 4.141.655, (—70.582) frankov, Češkoslovaška 153.573.602 (—6.526.461) kron, Belgija 2.469.966 (+1.464) belg., Romunija 11.049.427 (+1.260.491) din in Madžarska 32 milj. 890.939 (—1.940.069) din.

Izkaz kaže, da se je naš aktivni klirinški saldo v Nemčiji in Italiji zopet znatno zmanjšal, posebno v nemškem kliringu je nazadovanje znatno. Med pasivnimi kliringi se je zopet zmanjšalo naše dolgovanje Češkoslovaški.

★

Mednarodni borzni indeks izkazuje od 12. do 19. novembra zmanjšanje od 65.5 na 63.8. Na posameznih borzah je znašal dne 19. novembra (v oklepajih indeksi za 12. november): Berlin 46.6 (47.9), London 61.3 (61.9), Paris 54.3 (57.5), Bruselj 41.4 (44.4), Amsterdam 57.6 (59.1), Stockholm 27.7 (28.3), Curih 60.5 (61.8), Milan 125.7 (124.4) in New York 86.2 (92.2).

Železniški tečaj. Od 24. novembra dalje veljajo na naših državnih železnica naslednji tečaji: holandski goldinar 24.15, nemška marka 17.80, švicarski frank 10.10, zlati frank 14.50, madžarski pengő 12.85, poljski zlat 8.34, italijanska lira 2.36, francoski frank 1.20, češka kruna 1.53, belgijski frank 1.50, bolgarski lev 0.52, grška drahma 0.41 in romunski lej 0.34 din.

Gradbena delavnost v naši državi. Jugoslovanski kurir prinaša podatke gradbenega ministrstva v gradbeni delavnosti v naši državi, iz katerih je razvidno, da je bilo v naših mestih zgrajenih v 3 in pol leta od srede leta 1935 dalje no-

vih zgradb v vrednosti 2.585 milij. din. Po mestih se ta vsota razdeli takole: Belgrad 620.4, Zagreb 450.6, Ljubljana 286.3, Novi Sad 248.9, Niš 120.3, Skoplje 113.5, Banja Luka 98.3, Split 90.7, Sarajevo 89.7, Cetinje 65.4, ostala mesta 900.9 milij. din. Samo v Belgradu je bilo zgrajenih nad 1.130 novih stavb, ki imajo nad 40.000 prostorov in znaša površina novih zgradb v Belgradu nad 600.000 kv. metrov.

Nova delniška družba. V Belgradu so najvažnejše italijanske tekstilne industrije osnovale delniško družbo za uvoz tekstilnih proizvodov. Glavnica znaša pol milij. din (5000 delnic po 100 din imenske vrednosti).

Bukovska opekarna v Zagrebu. Pri delniški družbi »Bukovačka ciglana« v Zagrebu, Savska 0.6 je vpisan nov član uprave g. ing. Milan Lenarčič, industrialec iz Ribnice na Pohorju.

Borza

Dne 25. novembra 1938.

Denar

V zasebnem kliringu je ostal angleški funt neizpremenjen na 237.20—238.80.

Nemški čeki so stalno na 14.20—14.40. Grški boni so beležili v Zagrebu 35.65—36.35, v Belgradu 34.90—35.60.

Devizni promet je znašal v Zagrebu 4.250.345 din, v Belgradu 4.267.000 din. V efektilih je bilo v Belgradu prometa 1.024.000 din.

Kulturni obzornik

Nekaj opomb k našemu gledališkemu ocenjevanju

(Ciril Debevec, režiser.)

Pred petnajstimi leti sem pisal privkratek o našem gledališkem ocenjevanju. Od tistega časa do danes se vsaj v bistvu ni nič izpremenilo. Osebe so se tu in tam menjale, načela — ali bolje načini — pa so ostali v glavnem isti.

Uredništva dnevnikov (razen »Slovenca«) za to rubriko niso bila nikdar preveč občutljiva. Politika in gospodarstvo, prepisi in oglasi jih bolj skrbno kakor pa gledališka kritika. Pri nas imamo občutek, da je za ta opravke dober vsak, ki se prijavl sam. Veenno, kaj o gledališču ve in česa ne. Če pišev v tonu nogometnih reportaž ali v rahlih prepisih »Gledaliških listov« — to za presojo kvalitete ne igra nobene vloge. Glavno je, da o predstavi napiše nekaj, kar morda celotno po časnikarski rutini močno zastaja za najslabšo rutino ocenjevanja igralcev, da vrže nekaj na papir, česar sam vedno ne verjameš, kar morda ni niti resnično, kaj šele kritično, kar pa v ozadiju diši po pokrovitelstvu in vsevednem kretanju učečega veščaka, ki je vsaj gledališko umetnost pojedel že v plenčah z največjo žlico.

To ne velja za vse in ne za vse v enaki meri. Značilno za večino naših dnevnikiških poročevalcev pa je — zlasti v zadnjih letih — da vsi skupaj ne najdejo pravega in globljega razmerja do tako imenovanega resnega ali, če hočete — literarnega repertoarja. Ne mislim, da bi jim manjkalo toliko razumevanja, morda jim ne manjka niti nekakega prepričanja, čutim pa, da jim prav gotovo manjka poguma za javno izpoved tistega, kar so razumeli, in tistega, o čemer so se sami prepričali. Po mojem dolgoletnem opazovanju in pa mojem občutku je večina naših gledaliških poročevalcev odvisna. Odvisna — in sicer od javnega mnenja. Ali pa od kakršnega koli drugega, zanj — kdo ve iz kakšnih razlogov — merodajnega mnenja. Naša dnevna gledališka ocena po večini ni samostojna. In ni pogumna. Nikdar — ali le redko redkokdaj — se nismo doživeli, da bi se naša gledališka ocena za nekaj iz lastnega opazovanja in iz lastnega prepričanja zavzela. Da bi se za nekaj, kar je za dobro in pravo spoznala, tudi hrabro in nepopustljivo borila, da bi nekaj dragocenejšega tudi brezobzirno branila. In vendar so to najlepše in najdražje kreposti vsake resnično dobre (tudi dnevnice, in ne samo revije)ne gledališke ocene.

Znano je že od pamtike, da je imela resna umetnost s svojim obetankom vedno težje stališče, kakor pa vedra, vesela in zabavna »umetnost«. Prav tako znano je tudi, da mora imeti ta — resna umetnost — poleg umetnikov, ki jo ustvarjajo — tudi svoje borce in svoje vojske, ki se zanj borijo in zanj v pravem pamenu besede vojskujejo. V literaturi so taki borci morda zalažniki — v gledališču pa so to lahko upravniki, ravnatelji, režiserji, igralci in predvsem gledališki ocenjevalci. Nobena sila na določen krog gledaliških obiskovalcev ne more učinkovati tako kakor učinkuje dnevniška gledališka ocena. Zato pa bi morala biti zavest dnevnega ocenjevalca vse drugačna kakor pa je običajna v zvezi z napihjenjem in samopasnim ugodjem javno pišočega človeka, ki se zaveda, da je toliko in toliko nesamostojno mislečih in kulturno slabotno vzgojenih ljudi odvisno od njegovega napisanega mnenja, ne zavedajo se pri tem, da take in podobne ocene po večini niso nič drugega kakor preprosto (včasih tudi nespretna, vsekakor pa zelo avtoritativno) napisane misli povprečnega in v oster kulturnem smislu zelo zapanega in nerazvitega občinstva.

Tako se je torej zgodilo in se dogaja še, da pri nas cela vrsta resnih repertoarnih del ne dobi tiste ocene in tistega poštovanja, ki bi jo po vsej svoji umetniški vrednosti z vsa pravico zaslužila. Stvar sama po sebi bi se ne bila tako huda, če bi bili to samo izjemni primeri, ali redkejši, nesrečni slučaj — resneje in za resno gledališko kulturo usodno lahko postane tako početje šele takrat, če je večinsko in stalno. Pravijo — in čedalje bolj kaže, da je res — da je človek po svoji naruri k hudemu nagnjen, in tako se zgodi, da zapadajo takemu vplivu ne samo občinstvo, ki je vplivno najrahlejšo in najodstopnejše, temveč, kar je hujše,

tudi igralstvo in — navsezadnje — (ali včasih najprej) tudi vodstvo.

Za izvajanje resnega repertoarja pa je treba danes bolj kot kdajkoli prej — velikega prepričanja in zlasti velikega poguma, skoraj bi rekel, nekakega fanatizma. Kdor tega nimá, se nasprotnim vplivom vsaj za daljšo dobo ne bo mogel zaperstavliti. Če resna in umetniško dragocena dela celo pri tistih, ki so za to naravnost poklicani, ne nalitijo na primerno upoštevanje, podpiranje in pospeševanje, potem je treba v vodstvu in igralstvu že jako trdnih in krepkih značajev, da vztrajajo na svoji začetni poti, da ne zakolobajo v svojem občutju in svojem prepričanju in da sprejmejo borbo s silami, ki so temu prizadevanju škodljive in nasprotno.

Znano je dalje tudi, da resen repertoar v kulturno pomanjkljivo vzgojenem okolju navadno nima izrazitega blagajniškega uspeha. Blagajniški uspeh pa je dejstvo, s katerim mora vsako današnje pametno gledališče — v višji ali nižji kombinaciji besede »finančno« — z vsa resnobo računati. Če finančni uspeh torej izostane ali če je nezadosten, ostane torej samo še moralni. In kje se more in mora javljati ta jasnejše in učinkovitejše kakor v dnevniški gledališki oceni? In če odpade še ta, kaj ostane potem? Ali si zastopniki naše dnevniške gledališke ocene vzamejo kdaj toliko časa, da premišljajo tudi o tem? Ali se zavedajo, da dajejo s površnim, (pa četudi pohvalnim) obravnavanjem resnih del in z enakoverdnim — ali celo boljšim — pretresanjem in ocenjevanjem umetniško slabotnejših del samo potuho tistem naagonu, ki trgajo in vlačijo vsa stremljenja iz umetniško dragocenih območij na raven povprečne in plitve vsakdanjosti? Ali naj bo to glavni cilj kulturno in umetniško predstavnega, narodnega zavoda? Ali ne mislijo naši gledališki ocenjevalci, da bi morali ravno v današnjih, tako posurovelih in nečednih časih — posebno pri naši kulturni zmedbi in tako vpijoči kritični neurejenosti — zastaviti ravno v tej smeri in v tem smislu vse krepkeje svoja ocenjevalna peresa? Ali ne čutijo neodgovornosti in sobojevnosti s tistimi, ki so v teklu let s svojim delom dokazovali, da jim resno gledališko delo ni samo modna ambicija in puhla fraza? Ali ne pomislijo nekateri naši gledališki ocenjevalci vsaj včasih, da bi bilo mnogo lažje in enostavnejše repertoarno, rezijsko in igralsko predstavljati se s samimi konjunkturalnimi deli, katerim je vsaj blagajniški uspeh in številni obiski že vnaprej zajamčen? Ali ni morda težje in nekeje tudi vrednejše, izpostavljati se z deli, ki bi vse uspehe po svoji umetniški vrednosti mnogo bolj zaslužila, pa se to ne dogaja samo zaradi tega, ker naše gledališko kulturne razmere še niso dovolj dozorele? Vsa ta vprašanja morda vendarle niso tako subjektivna, da bi jih ne kazalo s strani naše gledališke ocene in našega mislečega gledališkega občestva nekoliko temeljiteje razbrati in pretehtati!

Potem pa je važno še nekaj: vprašanje igralcev in režiserjev. Znano je, da so igralci že po svoji naravi ustvarjeni iz mehkejših snovi in da je zato — kar je pri minljivosti njihove umetnosti popolnoma razumljivo — celo trsim izmed njih dober uspeh mnogo ljubši, kako pa nazor, prepričanje, značaj in kakor se še imenuje take in njim podobne reči. Igralec se trudi, dela, se muči, išče, oblikuje, včasih zadene, včasih spet pogreši — kakor se pač pri našem obratu in pri vseh človeških slabostih primeri večkrat ali manjkrat prav slehernemu igralcu — za vse to pa ga ljudstvo in vzvišeni gledališki ocenjevalci sploh ne omeni, ali pa tako zviška pripomni, da je imel ta ali oni igralec glavne vloge »prestaro masko«, ali pa, da je tej ali oni igralci glavne vloge »utonil glase«. Tako odpravljanje igralskega prizadevanja je vendarle malo preveč domače. Kajti, ne vem, kaj bi dal vsaj jaz za to (in mislim, da govorim v imenu vseh pravih in pošteno mislečih igralcev), da bi naši gledališki poročevalci spoznali, da nam ne gre niti za enostranske hvalisanje (kakor nas ravno nekateri poročevalci tako radi ocmiljajo) niti za groba grajanja, najmanj pa za oče-

cijsko posoj. 94.50—97.50. — Delnice: Narodna banka 7.350 denar, Trboveljska 180—185.

Zagreb. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99 blago, 4% agrarij 60 blago, vojna škoda promptna 463—466, 6% begluske obveznice 89 blago, 6% dalmatinski agrarij 88 blago, 4% severni agrarij 59 blago, 8% Blerovo posojilo 96 blago, 7% Blerovo posojilo 91—91.50 (90.50, 91), 7% pos. Drž. hip. banke 99 blago, 7% stabilizacijsko posojilo 97 blago. — Delnice: Narodna banka 7.430 denar, Priv. agrarna banka 220—224, Trboveljska 180—190, Narodna žumska 20 blago, Gutmann 40—48, Osiješka sladkorna tovarna 75—80 (75), Osiješka livarna 160 denar, Isis 26 denar, Jadranska plovba 350 denar.

Belgrad. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 99—99.50, agrarij 60.25 denar (60), vojna škoda promptna 463—464 (464, 463.50), 6% begluske obveznice 88.25—88.75 (88.50), 6% dalmatinski agrarij 87.87.50 (87.50), 4% severni agrarij 58.25 do 59, 8% Blerova posojilo 95.50—96, 7% Blerovo posojilo 90.50—91 (90.50). — Delnice: Narodna banka 7.400 denar, Priv. agrarna banka 221—223 (drobni komadi).

Živina

Ptujski svinjski sejem 23. novembra. Prignanih je bilo 165 svinj in 127 prašičev, skupaj 292 komadov, od tega prodanih 121. Cene: prašiči od 6—12 tednov etari 55—165 din za komad, prsutari 7 do 7.50 din, debele svinje 7.75—8.50 din, plemenske svinje 6.50—7.25 din za kg žive teže. Prihodnji sejem bo 30. novembra.

toveška trepljanja in žurnalistična zafrkavanja, temveč nam gre edino za pošteno ocenjevanje (pa četudi je negativno), kajti sama tako ocenjevanje je za igralca smiselno in za občinstvo in s tem za gledališko kulturo koristno. Vse drugo je igračenje za lastno nečimernostjo in s praznimi besedami, ki pa za resno gledališko delo nima prav nobenega pomena. (Če se bo izkazala potreba — in mislim, da se bo — bom v najkrajšem času pripravil in objavil pregled dela naše gledališke poročevalske službe v zadnjih desetih letih in mislim, da se mi bo posrečilo na podlagi zbranega gradiva osvetliti in dokazati zgoraj navedene trditve.)

Vsekakor je dejstvo, da se s takim amalovaženjem resnega igralskega dela ubija igralcu vselej do resnih vlog, posebno če igralec čuti, da mu na komičnem ali burkastem polju uspehi vse lažje letijo v naročje, bodisi pri občinstvu, bodisi pri dnevni gledališki oceni. Igraleka narava je omahljiva in zato je po mojem mnenju gledališka ocena zato tu, da igralca v njegovem resnem stremljenju podpira in utrjuje, ne pa, da ga bega in resnemu delu le še bolj odtujeje.

Vsega tega bi ne napisal, če bi se vsi omenjeni simptomi v zadnjih časih spet nekajkrat ne pojavili tako izrazito in sicer zlasti pri Strindbergovi »Labodki« in pri Tolstega »Carju Fjodorju«. Kdor je bral vse gledališke ocene v naših dnevnikih o teh dveh letih, bo opazil, da osebnim vzrokom biti kakorkoli prizadet, ker mi nobena ocena ni nič hudega prizadela. Kljub temu vem, da se bo pojavil občutek o »užaljenem samoljubju«, češ, »Debevec ne prenese, če ga samo ne hvališ«. Ta občutek bo misljen, izgovarjen, mogoče celo napisan. Toda taki obziri ne morejo več pretresti in ne zadrževati, da ne bi povedal svojega mnenja. Poznam dobrega naše razmere in vem natanko, da bi vsakdo, ki bi se ustrašil naših grdih in neosnovanih podtikanih, sploh nikoli ničesar javnega ne storil.

V naših kulturnih razmerah se namreč človek od časa do časa ustavi in nekoliko zamisli: Ali ima resno delo pri našem gledališču sploh kakšen smisel? In če ga ima, kakšen je ta smisel? Za koga je vse to in zakaj? Za idejo? Kdo se meni pri nas za idejo? Za potomstvo, za zgodovino? Gledališko delo ni knjiga, ni slika, ni kip, gledališko delo je predstava in predstava izgine! Za kulturo? Kdo pa hoče sploh to kulturo, kdo jo pa ceni, kdo jo sprejema, kdo jo želi in kdo jo ugotavlja in pravilno ocenjuje? Za narod? Če ta narod za nas komaj ve? Za plačo? Če jo komaj dobi in še tiste zelo malo in na male obroke? Zaradi veselja? Saj nismo amaterji, saj smo pri poklicu! Zakaj torej? Zaradi — usode? Zaradi tiste usode slovenskega igralca ali slovenskega umetnika, ki mu pravi, da mora vse življenje samo delati, ustvarjati in zanimati druge, pri tem pa sam životariti in ginevati in vse življenje misliti naravnost z notranjo naslodo na gostilno, hiralnico in pokopališče? Zato? Tužna nam majka, odgovori niso ravno razveseljivi! Potrpljenje je lepa reč, baje celo božja mast, toda res ne vem, zakaj bi morali biti ravno slovenski igralci tisti izbranci, ki jih s to mastjo najbolj esastično mažejo...

P. S.: V zgodnji mladosti mi je prišel v roke med drugim tud Nietzschejev »Zarathustra«. V tistih časih sem dobil tudi prijatelja, ki me od takrat nikoli ni več zapustil. V poznih ponočnih urah ava se izprehajala in pogovarjala o tem delu in še danes ne morem pozabiti, kako se je prijatelj na lepem ustavil, mi pogledal v oči in dejal čisto tiho. »Ne pozabi, kaj pravi Nietzsche: Nicht nur fort sollst du dich pflanzen, sondern auch hinauf!« Potem pa se je nekam grenko nasmešnil (ta nasmeš mu je ostal) in še tišje pristavil: »Vidiš, zame je bil ta »hinauf!« vedno več vreden kakor »fort!«.

Ta tihi prijatelj me od časa do časa obišče. Se vedno ponoči in vedno, kadar sem sam. In ko mi pogleda v oči, se mi zdí, da je edini, ki se ga še nekoliko bojim.

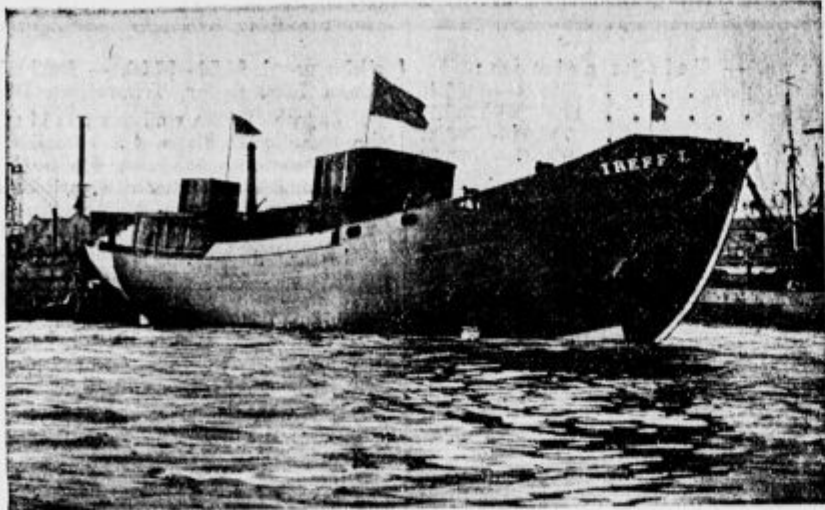
Pri tej priliki še dve manjši opazki: Zadnje čase dobivamo čedalje več podatkov, da n. pr. poročevalci »Slov. Naroda« med predstavo s svojimi opazkami občutno molijo razpoloženje esodnega občinstva, čemur se čudimo tem bolj, ker go poročevalci zelo rad igralcem deli nasvete iz področja takta ali bontona. — Prav tako se čudimo, da gledališka poročila v »Slov. domu« še vedno niso podpisana. Saj podpis sam na sebi še ni nič pohujšljivega.

Živa oceanska ladja

Kit in njegova pota po morju. Lov na kite

Kit je največji sesalec in meri po dolgem povprečno dvajset metrov. Gobec ima tako prostoro, da bi vanj zlahka postavili mizico, h kateri bi moglo sesti troje ljudi in bi niti na tesnem ne bili. Tudi bi se jim ne bilo treba bati, da bi jih kit požrl, ker ima silno ozek goltanec in bi zagledal pri najbolj volji ne mogel pogoltniti človeka. Potovanje v kitovem žrelu bi fizično nikakor ne bilo nemogoče. Človek bi se pač moral upreti ob rožene plošče v odzadnjem delu ogromne gornje čeljusti in do kolena stati v vodi, dokler bi kit plaval na površini. Ko bi se pa potopil, bi bil tako na varnem v neprodušno zaprti jami. Le za

privlekli kita s trebuškom zgoraj na površje. Tedaj so na krovu pritrdili močno jekleno verigo, ki je imela na drugem koncu železen obroč, v katerega so ujeli kitov rep. Nato je nekdo vrzel in zapil v trebuh poginule živali prirosten železni cilindar, na katerega je bila natakajena dolga, močna cev, da je skozi njo sesalka v ladijski strojnici napolnila mrtvačkovo trebušno votlino z zrakom. Ko se je trebuh že tako napel, da ga je bilo za cel meter nad morsk gladino, je nekdo skočil nanj, izdrl železni cilindar in zadelal luknjo z lesenim kolom. Dobro pa je moral paziti, da mu ni pri tem spodrsnilo, kajti kitova koža je mastna in spolzka.

Kitolovska ladja

zrak bi bila huda, ako bi kit ne žel o pravem času na vrh po sapo. Vendar bi bržčas ne bilo bog ve kako prijetno tako potovati.

Kitovi edini sovražnik je človek, ki ga lovi zaradi masti. V kitolovskih postajah zvlečejo ubitega kita na ogromno leseno ploščad, kjer z do dva metra dolgimi noži režejo z njega podolgovate kose masti. V tovarni zraven jo prekuhajo v ribje olje. Vsak kit da povprečno osem in dvajset ton ribjega olja. Meso, ki je lepo rdeče, pa posuše, zmeljejo v prah in uporabijo za živinsko krmo. Tudi okostje zmeljejo in prodajo za gnojilo. Tako zvano ribjo kost pa dobe iz roženih plošč v gobcu. Ribjo kost so prej kdaj rabili za ženske steznike, danes izdelujejo iz nje le še — nojeva peresa, kakor so že v štirinajstem stoletju delali perjanice za na čelade vitev — iz ribje kosti.

Glavna kitova žila je tam, kjer se odcepi od srca, tako široka, da more odrasel človek udobno zlesti vanjo. Čevem podobne ledvice so tolikšne, kot kaka velika jedilna miza. V ogromnem žilodcu je najti milijone morskih valjavk, s katerimi se hrani kit.

Današnje dni streljajo kite s harpunami, ki so do dva metra dolge in po petdeset kilogramov težke. Odstrele jih iz topa z nabojem smodnika, ki ga je približno za kilogram. Toporišče harpune, ki ima podolgovat žlebič, po katerem se premika obroč z odlično vrvo, vstaknejo v topovo žrelo, a tako, da je obroč z odlično zunaj, da se ne bi ta pri odstreli vžgala. Na prednjem delu harpune so na obročastem vzvodu pritrjeni tudi kakšnih trideset centimetrov dolgi železni kavlji, ki se zapirajo v kita, da ne more s sunkom ali na begu izdreti harpune. Pred temi kavlji je pritrjen še prirosten vžigalnik, v katerem je tudi za kilogram smodnika, ki eksplodira v kitovi notranjosti, ko se ostva zadere vanj.

Priča takega lova opisuje, da je kita najlaže zadeti iz oddaljenosti približno pet in trideset metrov. Na ladji imajo zato vsaj pet in štirideset metrov odlične vrvi odvitke, še preden so blizu kitov. Na cilindričnih obrtali pod krovom pa je omotane še kakoh dva tisoč metrov. Vrv je trojna in narejena iz najboljših konoplje. Močna in dolga mora biti, ker more ranjeni kit vleči ladjo tudi po sto petdeset kilometrov daleč. V takem primeru stopi včasih kdo v čoln in zasadi v ranjeno žival ogromno kopje. A to je nevarno.

Kitolovci so naleteli na čredo petdesetih živali, ki so plule po štiri sto, pet sto metrov naražen. Kadar je kateri zajel sapo in se pogreznil v morje, se je znova pojavil na površju po pet sto metrov od kraja, kjer se je v prvo potopil. Kapitan je moral presoditi, kje se bo orjak pokazal na vodi, in usmeriti tjakaj ladjo, da je dovolj od blizu odstrelil vanjo harpuno.

Ostava se je zapčila kitu v levo pleče kakih trideset centimetrov nad vodo. Žival se je neutezoma potopila, malo nato je bilo slišati podmolko eksplozijo in morje okoli ladje je postalo rdeče od krvi. Odlična vrv se je zdaj neznanosko naglo odmotavala z obrtala in da se ne bi od trenja vnela, je moral kdo vrvje neprestano polivati z morskovo vodo. Kit se je čedalje globlje potapjal, kar je vedno znamenje, da poginja.

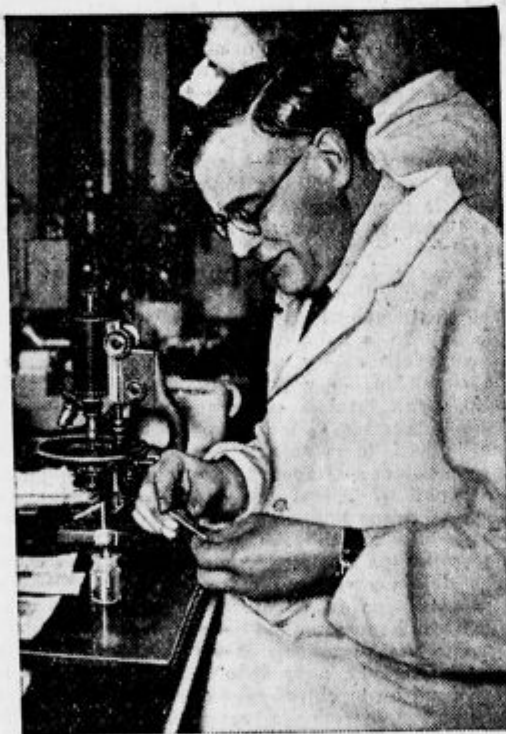
Ko je obrtalo odšlo že najmanj osem sto metrov vrvi, se je začelo sukati bolj počasi in to je pomenilo, da je kit pri koncu s svojimi močmi. Kmalu so začeli odličnico spet navijati in tako

Zraven se mu je pod nogami udiralo, ko da bi stopal po napihnjeni gumijasti blazini. Videlo se je, ko da bi hodil po ploščadi iz pobeljenih desek. Koža na kitovem trebuhu je bila namreč bela in imela po petnajst centimetrov narazen dva in pol centimetra široke in globoke vdrtine.

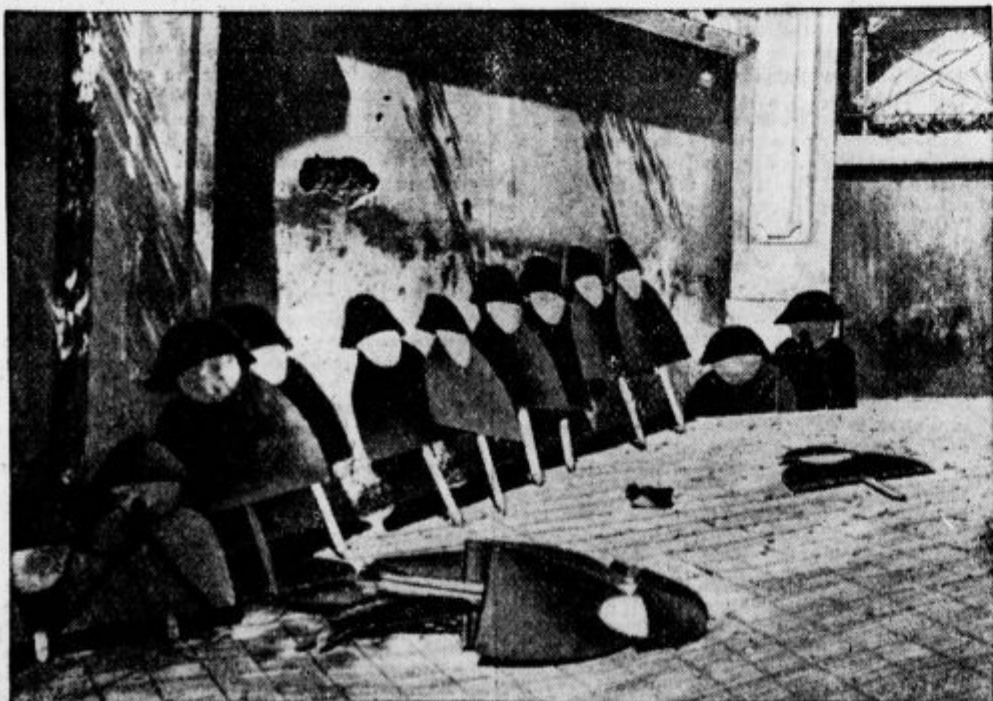
Nazadnje so z ladje vrgli možu na kitu na železnem drog privezano zastavico z imenom ladje. Tudi to je zapil v plen, da bi drugi kitolovci vedeli, žigav da je in ga pustili pri miru, ako bi se namerili nanj. Ko je bilo še to opravljeno, je po vrvi splezal nazaj na ladjo, kjer so zdaj sneli obroč s kitovega repa. Mrtvaka so pustili plavati na morju in so odpluli iskat pobeglo čredo kitov, da bi še katerega ubili in se po prvega vrnili šele na večer.

Nemška pianistka postala klarisinja

Frida Dierolf, nemška pianistka-umetnica, ki je nastopila že v vseh svetovnih mestih in so jo zlasti slavili kot posebno umetnico za igranje Bachovih skladb, je v Fiesolu pri Florenci vstopila v samostan klarisinj. V Fiesolu so umetnico, ki je bila prej protestantka, svoj čas tudi sprejeli v katoliško Cerkev.

Čudovito zdravilo dveh angleških zdravnikov zoper pljučnico. V Angliji sta zdaj med epidemijo pljučnice zdravnik S. C. Dyke in K. Reid sestavila novo zdravilo, ki je tako uspešno, da mu pravijo, da dela čudeže. V Wolverhamptonu, Birminghamu in Londonu so s tem zdravilom ozdravili take primere pljučnice, ki bi jih do sedaj ne bi bilo moči ozdraviti.

Japonci so jih ujeli. Takele Kitajce so Japonci ujeli v bojih za Kanton in Hankov. Japonci poročajo, da so njih čete na več krajih dobile takele pločevinaste lutke, ki naj bi Japonce preslepile, češ da so živi kitajski vojaki.

Novi škotski polk za Egipt. Drugi škotski gardni polk je odšel iz svojih vojašnic v Pirbright Surrey, da preko Southamptonu odpluje s parnikom »Dorsetshire« v Egipt.

Severni sij – narejen v Ameriki

Profesor V. A. Bailey z avstralske univerze v Sidneyu je sporočil prirodoslovski javnosti jako čudovit načrt. Pravi, da bo narejal severni sij. Pa ne v laboratoriju, zakaj, to je že zdavnaj znano, da je moči posneti svetlobne pojave v električnih cevah.

Profesor Bailey hoče na umeten način tiste plasti zemeljske površine pripraviti do svetlikanja, iz katerih tudi pri naravnem severnem

siju izhajajo svetlobni pojavi. Te plasti so tako zvane Jonove sfere, ki so v višini kakih 100 km nad zemljo. Kakor so pokazali poskusi v laboratoriju, je pač mogoče te posebno razredčene zračne plasti z radio valovi pripraviti do tega, da se začno svetliti. To bi bila svetloba, ki bi jo povzročili električno razgibani atomi. Profesor Bailey meni, da bi najmočnejše radio postaje, kakor iz Moskve ali Cincinnatija, ki delujejo s 500 kilovat, mogle povzročiti, da bi se v okolišju 100 km začele svetlikati plasti v Jonovi sferi.

Prireditelji newyorške svetovne razstave, ki bo drugo leto, so se začeli že pogajati z avstralskim profesorjem, ker je zanje ta zamisel jako privlačna, da bi namreč pokazali obiskovalcem svetovne razstave mimo drugih čudovitosti, tudi umetni severni sij (z znamko »Made in USA«).

Dr. Hacha bo izvoljen za predsednika nov Češke, Slovaške in Karpatske Rusije.

Pomorski viharji ob Severnem morju

Iz Hamburga poročajo: Ob vsej obali je v noči od srede na četrtek divjal strahoten vihar, ki je bil kot orkan. Ves promet z manjšimi ladjami je bil ustavljen in le nekaj večjih parnikov je moglo odpluti iz Hamburga, a še ti so morali počakati, da so se polegali najhujši sunki orkana, ki je dvigal valove in je naraslo morje pri Hamburgu za pet metrov.

V hamburškem pristanišču sta trčila norveški parnik »Kong Tryse« in parnik »Ulm«. Norveški parnik je bil tako poškodovan, da ni mogel na pot in je ostal zaradi popravila v Hamburgu.

Promet med Nemčijo in Dansko so morali prekiniti. Finsko šolsko jadralnico »Saunen Joutsen« je vihar tako napadel sredi morja, da je posadka klicala z brezžičnim brzojavom na pomoč. Neka vojna ladja, ki se je bila udeležila, sedaj zaradi viharja prekinjenih atlantskih manevrov francoske mornarice, je prihitela jadralnici na pomoč.

Tegetthoffova pisma so našli

V arhivu mariborske Mestne hranilnice so našli lastnoročna pisma pomorskega junaka z Visa, admirala Tegetthoffa, ki je bil Mariborčan. Tegetthoffova mati je l. 1883 poslala pisma svojega sina, med njimi tudi pismo, kjer sporoča materi o zmagi pri Visu, tedanjemu županu Reiserju s prošnjo, naj ta pisma vzdajo v podstavek, njenemu sinu namenjenega spomenika. Iz neznanih vzrokov pa tega niso storili in so izročili pisma v varstvo Mestne hranilnice, kjer so jih zdaj našli.

Diktator Kube v Washingtonu. Kubanski diktator Battista (na levi) je bil v Združenih ameriških državah in se je v Washingtonu sestel z načelnikom generalnega štaba USA armade, generalom Craigom (na desni).

Snežni viharji, strahotna zima, medvedi po vsej sovjetski Rusiji – 27 stopinj mraza

za odmetavanje snega na razpolago. Razni delavci, železniški uslužbenci, pa tudi nadzorniki v petrolejski industriji niso mogli iz poslopij, da bi šli domov, tako visoki so bili snežni zameti na več sto kilometrov daleč. V Bakuju je burja razdejala pri rafineriji številne lesene barake in 11 oseb je hudo ranjenih. Osem velikanskih posod nafte se je razbilo. V kraju Jakovlenko je vihar poškodoval bolnišnico in so iz gozdov prilomastili medvedi, ki so močno oklali pet prebivalcev in tri bolnike iz bolnišnice.

Iz Novosibirskega so prišla poročila, da so morali mnogo ljudi prepeljati v bolnišnice, ker jih je zalotil sneg in mraz in so ozebli. Nastala je lakota, ker ljudje ne morejo po živež in ne na delo.

Medvedi napadajo

Poveljnik ledolomilca »Sedov« je javil, da je ladja obšla v ledenih klesčah, pa je nevarnost, da posadka pomrje od lakote. Mimo tega se zbirajo krog ladje severni medvedi in oddelek posadke se je odpravil na lov nanje.

Iz Arhangelskega prihajajo poročila, da je v mnogih pokrajinah Rusije nastal tak mraz, da kaže toplomer že 27 stopinj pod ničlo.

Iz Rige poročajo: Vso evropsko, azijsko in kavkaško Rusijo je zadela strahovita zima. V Volgdi je padla temperatura na 24 stopinj pod ničlo. Ljudi je sredi poti zametlo, da ne morejo

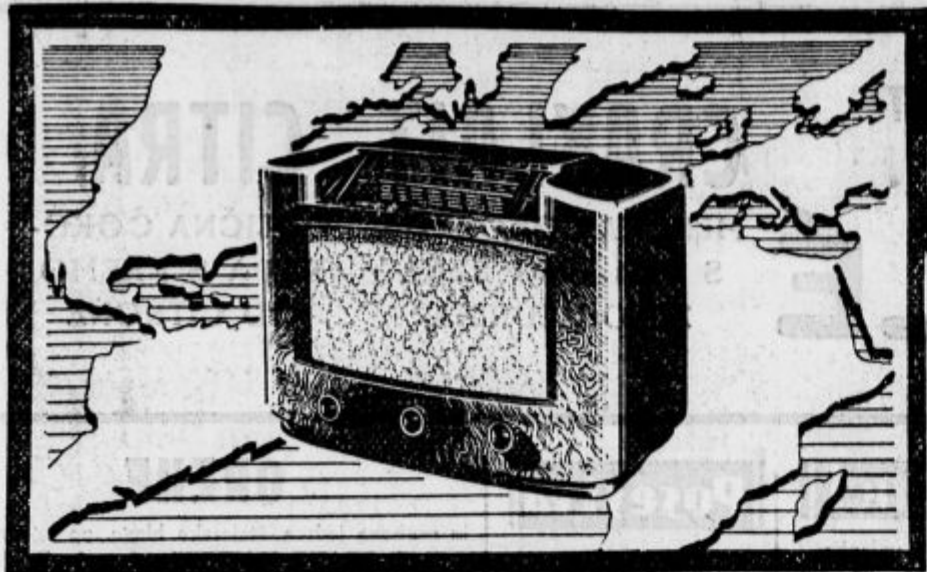
ne napreje ne nazaj in tako je že dosti ljudi pomrlo med zameti.

Dva metra snega

je v Rostovu, kjer so morali prenehati z vsem prometom. Iz Tiflisa poročajo, da so zaradi snega zastala vsa dela v petrolejski industriji, ker nimajo zadosti snežnih plugov in drugih strojev

Norveška kraljica Maud je te dni v Londonu zaradi posledic hude operacije umrla.

Most med celnami!

»Končno vendarle zares dobra kratkovalna glasba«, bo rekel vsak, kdor sliši PHILIPS 650. Seznam 150 izpisanih postaj, zvočnik z razširjalcem zvoka, izredno sprejemanje podnevi in ponoči, rdeče Miniwatt cevi, zajamčeno sprejemanje prekomorskih postaj itd. Najugodnejši pogoji dolgoročnega odplačevanja.

Vaša izbira naj bo:

PHILIPS

Ljubljanska drama: »Labodke«

»Labodke« je Strindberg napisal v času, ko se je od pesimističnega naturalizma naglo obrnil k idealistični mistiki in ustvarjal dela, ki segajo tako rekoč čez meje njegove mrke narave. Ob tem pojavu stojimo pred starim vprašanjem, kako se velik umetnik pod nenadnimi vplivi naenkrat iztrga samemu sebi in seže v skrajnosti, v katerih se trajno ne more držati. Tako je tudi Strindberg iz mistične zamaknenosti ali še več, iz mistične volje kmalu spet stopil na trda tla borbenega življenja. Če presojamo posamezna dela v tem času, posebno tista, ki jih pri nas že poznamo, nam je razumljivejša, da je »Nevesta s krono«, kjer je boj teme in luči, oprt na nespremenljive naravne zakone, bolj njegova, kakor n. pr. »Velika noč«, kjer v mrak in obup posije svetloba človeške dobrote tako rekoč samo s hoteno, razumsko zgrajeno vero. Lepota »Neveste s krono« je pretrpetljiva, lepota »Velike noči« je pretrpetljiva in trpeča kakor premagujoča. Vse to je razumljivo iz Strindbergovih duševnih osnov, ko se njegova stvariteljska nagiba bolj v nazorsko, prikazovalno in prepričevalno stran življenja, kakor v sproščujočo in odrešujočo zanos.

Zato zdaj tudi laže razumemo dvojnost svetovno nazornih prvin v »Labodki«, ne glede na izključno pravilno snov, kjer sta svet dobrote in hudobe že po svoji naravi jasno ločena. »Labodke« je pravljica o sovražstvu, sebičnosti in maščevanju hudobne mahehe ter o ljubezni, požrtvovalnosti in dobroti sirote Labodke. Oba svetova je Strindberg postavil v stari nespravičnosti, v tistem prvotnem razmerju, da je zloba nepopravljiva in neugnana, da pa dobroti nazadnje vendarle mora najti svoje plačilo. V sredo teh skrajnosti je postavil Strindberg podoba mlade ljubezni, ki trpi, se žrtvuje in dela čudeže. Ta ljubezen je obdana od mrkih simbolov laži in dvoobrazne škodoželjnosti vsakdanjega življenja, a dobre sile, posebeljene v čisti ljubezni naših mater, ki še mrtve bde nad nami, prinašajo tolažbo in razsvetljenje. Mladi princ in Labodka trpita vse gorje, ki ga jima je pripravila hudobna maheha, krivico in sramoto, do konca, do smrti, da se celo zdi, kakor da je zloba zmagala. A moč ljubezni premaga tudi smrt. Ljubezen iz čiste srca, ki vse odpušča, je vredna čudeža. Mladi princ je v hrepenenju po Labodki utonil, a v njenem poljubu spet oživi. Zmagala je mladost, lepota, ljubezen, vera.

Ta čudovita pravljica za odrasle, sama pesem in temo zmagujoča luč, je kljub obteženi simboliki vredna in potrebna v današnjih dneh. Pesnikov osebni delež, njegov lastni čudež, stopa v ozadje, ostane pa pesem o ljubezni, ki veže dva nasprotna svetova in pomaga do zmage trpečemu človeku. Prav ta preprosta snov, ki je izločila vsako tragiko in je pustila same prvine hudobe in dobrote, bi mogla morda kaj povedati današnjemu svetu, ki hodi mimo vsakega zapletljivega kar naravnost k cilju; postaviti bi ga utegnili pred vprašanje: ali res sama dobroti ali sila? In odgovor na to je prav tako star, kakor so stare prvine sveta: ne ena, ne druga, ampak ljubezen. Skozl težo Strindbergovega mraka se nam že zdi, da bo vera osramočena za zadnjo srečo, da bo z njo morda tako, kakor v Björnsonovi »Čez našo moč« — in vendar se zgodi, da celo mrtvi oživijo! Današnji čas večkrat tragike ne prizna več in mu je razmišljanje ob nasprotjih sveta mehkužno, nekorišno čustvovanje; loči samo greh in nedolžnost, ustvarjajočega in zmagujočega notranjega glasu, tistega, ki pride v človeka kakor čudež življenja, tega noče priznati. A pravljica govori, da je svet same zlobe in dobrote sicer večkrat resničen, razreši pa njegov boj samo čudežna stvariteljska vere. Prva v tej veri pa je čista ljubezen.

Režiser g. C. Debevec je stal pred težko nalogo. Pravljica mrkih simbolov, razdeljena v luč in temo, ne more kot dramatična celota prikazovati te dvojnosti kot kak gledališki stroj, ki bi opravljal vse gibe matematično in mehanično. Čar svetlobe in teme, čar človeka, čar dogodkov mora prevzeti oder. Za to naša sredstva kljub prizadevanju in scenaristovi g. ing. arch. E. Franza niso bila zadovoljiva, kar moti vsak, še tako malo zaznaven mehanizem. Posebej nesrečno je, da ob vsakem prihodu in odhodu oder škripalje in ropota, ko bi vse gibanje moralo biti skoraj neslišno. Sama godba, beseda in gibi bi morali izražati to pravljico — saj nikjer ne dovoljuje realizma. V tej smeri bi bilo treba iskati idealne rešitve — a zdi se, da je prav ta ostala uprizoritev sredi med umetnino in med otroško predstavo, ki ji odrski mehanizem ne škoduje preveč. Sicer pa je mejo med telesno in duhovno podobo težko prav določiti in se zdi, da te težave Strindberg sam ni povsem premagal.

Igralci, posebno glavni, so nad to srednjo potjo. Zlasti maheha g. M. Vere je dovršena umetnina; tudi g. Jan kot princ in ga. V. Juvanova kot Labodka sta upodobila dvojje ganljivo lepih in priskrbenih ljudi. Skladni s sanjskim svetom sta mehki podobi obeh mater, ge. Saričeve in ge. Boltarjeve. Cesarjev vojvoda stoji tu in tam nekoliko izven občutka pravljice, skoraj kočljiv in težak je Skrbniškov mladi vojvoda. Družabnici gđ. Slavčeva in gđ. Levarjeva sta primerno upodobili vsaka svoj simbol; g. Potokar je kot selalec bliže mladinski predstavi kot tisti, ki bi si jo želeli.

Igra kljub zunanemu pravilnemu značaju nikakor ni prikladna za otroško predstavo — manjka ji otroške preprostosti in je tudi v posameznih motivih neprimerna za otroke; po vsem tem bi res želeli predstaviti tiste dovršenosti, do katere bi ji pomagala dosledna pot v čisto umetnost. F. K.

Kamnik

Prvovrstno primorsko črtno točijo pri Sfarju.

Celje

c Ljudsko vseučilišče v Celju priredi v ponedeljek, 28. nov. predavanje s skriptičnimi slikami o temi: »Priroda in človek ob Sredozemskem morju«. Predaval bo g. prof. dr. Valter Bohine iz Ljubljane.

c Podporno društvo za revne otroke v Gaberju priredi v nedeljo, 4. decembra ob 3 popoldne v telovadnici okol. doške šole običajno Miklavžovo obdaritev. Darila se sprejemajo eno uro pred začetkom.

c Gasilska četa v Celju priredi Miklavžev večer z obhodom po mestu. Darila se sprejemajo v tajništvo Gasilske čete v mestnem poglavarstvu.

c Na nogometno tekmo za drž. prvenstvo med zagrebškimi Gradjanskim in SK Ljubljano bo v primeru zadostnega števila interesentov vozil mestni avtobus v nedeljo ob 9. dopoldne izpred kolodvora. Cena 35 din. Prijave sprejema podružnica »Slovenec«, Matije Gubčeva ulica.

c Zopet vlom v Vel. Pirešici. V noči od arede na četrtak so neznan vlomilci vdrl v trgovino ge. Zofije Stanol v Veliki Pirešici ter odnesli precejšno množino špecerijske blaga.

c Sestanek Mačkovih pristašev. V sredo je bil v gostilni »Amerika« na Sp. Hudinji sestanek Mačkovih pristašev, katerega so se udeležili v največji meri delavci in Gaberja in Hudinje, okrog 50 po številu. Na tem sestanku je govoril kandidat Mačkov list g. Gradišnik, ki je v svojem govoru precej ostro napadel JNS, ki je svoječasno pristaše dr. Mačka preganjala, zapirala ter internirala in ki je celo dr. Mačka samega za tri leta internirala v Sremski Mitrovici, katero pa je kljub vsemu temu dr. Maček sedaj dobrohotno sprejel na svojo listo, za kar se je zahvaliti samo kavalirstvu dr. Mačka. Da pa pristašem dr. Mačka ne bo nikjer treba voliti pristašev JNS, je dr. Maček povsod postavil tudi svoje kandidate. V govoru je poudaril tudi, da so pristaši dr. Mačka vsekar in vedno najboljši patrioti. Poleg g. Gradišnika se je sestanka udeležil tudi g. Štante in kandidatov namestnik g. Vipotnik iz Griž.

Laško

Umril je žagar g. Ivan Iršič, ki je bil gotovo eden izmed najbolj pridnih in delavnih ljudi v Laškem. Zadel ga je kap. Naj v miru počiva! Slinavke in parkljevke v laškem okraju ni več. Da se je ta bolezen že drugič zatri, je za sluga strogega in delovnega živinozdravnika g. dr. Malenska.

Brežice

Volivni shod JRZ. V nedeljo 27. t. m. bo ob 9.30 dopoldne v dvorani Narodnega doma v Brežicah volivni shod, na katerem bosta govorila poleg drugih g. minister dr. Miha Krek in naš kandidat g. svetnik Trtnik Josip. Sotisljeniki in prijatelji JRZ, udeležite se shoda polnoštevilno in pokazite s tem svojo zvestobo in zahvalo našemu narodnemu voditelju dr. Korošcu. Številna udeležba bo najboljši odgovor raznim tujim kandidatom, ki se vam ponujajo.

Ptuj

Film o triletnem delu vlade dr. Milana Stojadinovića v Ptuj! Plodonošno in najlepših uspehov polno delo vlade dr. Milana Stojadinovića, dr. A. Korošca in dr. M. Spabe v zadnjih treh letih nam bo nazorno pokazal zvočni film »Potom prepoveda« — Jugoslavija včeraj in danes, ki se bo predvajal v ponedeljek 28. t. m. ob 19.30 v mestnem gledališču. Vstopnine ni.

Nesreče. 60letna Vinko Marija, žena upokojenega železniškega delavca iz Brestja pri Ptuj, je po nesreči prišla pod voz in si zlomila hrbtenico. Hrenič Franc, 13letni raznašalec kruha iz Stukov, občina Ptuj, je padel s košesa in se precej hudo poškodoval po vsem telesu. Führer Rosa 54letna žena orožniškega narednika iz Sp. Brega v Ptuj, se je te dni ponesrečila z avtomobilom.

Oglasna deska »Fantovskega odseka« in »De-kliškega krožka« — Ptuj je pritrjena na poslopju Kmetске posojilnice in hranilnice v Ptuj. Pozivamo članstvo, da od sedaj pogostoma hodi gledat oglase, ki bodo pritrjeni na deski. To velja zlasti za okoličane.

Krško

Salezijanski gojenci iz Radne bodo imeli dne 27. t. m. ob 3 popoldne v cerkveni dvorani prireditev. Igra je moderna trojejanika z naslovom: Nova pot. Vzeta je iz življenja mladega, idealnega fanta-sportnika, ter je zato sodabna, zanimiva, pa tudi vzgojna.

Hoteli »Ko-op«
v Gozdu Martuljku
in Vrnjački Banji
imajo
centralno kurjavo
Odpri so vso zimo
Cene znižane - Komfort

Kranj

Ravnatelj kranjske gimnazije g. dr. Simon Dolar je nastopil v četrti svoj zaslužni pokoj. Nadomestila ga g. prof. Kmet.

Zveza združenih delavcev v Kranju ima v nedeljo 27. novembra ob 9 dopoldne v dvorani Ljudskega doma svojo prvo konferenco.

Kdor se hoče do solz nasmejati, naj obišče drevo ob pol 9 ali pa jutri, t. j. v nedeljo, popoldne ob 4 Ljudski dom v Kranju, kjer bodo igrali Prosvetnega društva uprizorili Molierovo komedijo »Namišljeni bolniki«.

Jugoslovansko-bolgarska liga priredi drevi ob 8 v gimnaziji predavanje g. S. Atanasova o gospodarskih, kulturnih in političnih razmerah v Bolgariji. Skriptične slike. Pred predavanjem bo tednik v besedi in sliki.

Lep šopek vijolic je prinesla v »Slovenec« podružnico v Kranju 2letna Rohrmanova Majdica z Vidovdanske ceste 5. Natrgala jih je na domačem vrtu.

Dobrníč

Prosvetno društvo uprizori v nedeljo 27. novembra v novem Baragovem domu »Miklovo Zaloc«. Vsi vabljeni!

Javna dela. Letos smo se prav pridno gibal. Zgradili smo si lep prosvetni Baragov dom, uravnali velik nasip sredi Dobrníča, nadaljevali melioracijska dela, popravljali občinska pota itd. Dobili smo tudi nov valjni mlin. Občinsko hišo so v spodnjem delu preuredili za šolski razred, ker v šoli vedno primanjkuje prostora. Še letos, če bo vreme ugodno, bodo nadaljevali dela na občinski cesti Kal-Vrhi in Dobrníč-Sahovec. Preteklo nedeljo je bil blagoslovljen kip male sv. Terzije, ki je dobila v cerkvi svoj oltar.

Vojnik pri Celju

Volivni shod. Sotisljeniki, volivci JRZ! V nedeljo 27. t. m. takoj po rani maši vsi v posojilnično dvorano na velik volivni shod JRZ. Pokazimo, da stojimo strumno za našim voditeljem! Govorijo govtoriki iz Celja.

Proslava 1. decembra bo že na predvečer 30. novembra. Priprave so v polnem teku. Sodelujejo fantovski odsek, dekliški krožek, igralska družina in drugi.

Sport

Jutri največja nogometna tekma letošnje sezone za državno prvenstvo:

Ljubljana : Gradjanski (Zagreb)

Na Tyrševi cesti - Začetek ob 2 pop.

Za jutrišnje srečanje med gornjima nasprotnikoma vlada razumljivo velikansko zanimanje in to ne samo med ljubljanskimi športniki, ampak v prav isti meri med Zagrebčani in seveda tudi med ostalimi športnimi krogi v državi. Sedaj preostane samo eno vprašanje: ali bo uspelo Ljubljani premagati »purgerje« in jim odvzeti obe točki, ali ne? Malo težko je delati take prognoze vnaprej, vendar so ljubljanski športniki in igralci Ljubljane o tem prepričani. Istega mnenja so seveda tudi v Zagrebu, da je zmaga Gradjanskega gotova stvar, za katere je ta tekma vsaj enake, če ne še večje važnosti kakor za Ljubljano. Samo eno je gotovo: obe moštvii bosta napeli vse sile, ker se zaveda važnosti tega srečanja in zato lahko pričakujemo, da bo v nedeljo borba, kakršne v Ljubljani že dolgo nismo videli. Ob 14 se bo začel odlični ples, ki bo za naš in zagrebški nogomet izredne važnosti.

Huda kazen za preveč temperamentne igralce

Na svoji zadnji seji je sodniški odbor JNZ napravil zelo važen sklep, ki se tiče predvsem preveč temperamentnih in nescipliniranih igralcev. Po tej odločbi namreč v bodoče sodnik ne sme več dopustiti povratek igralca, ki je bil predhodno izključen zaradi pregrešk napram sodniku. Kazen je stroga, a vendar zelo na mestu, četudi bo s tem marsikateri enajstorica občutno prizadeta.

IV. svetovno nogometno prvenstvo bo leta 1940 v Buenos Airesu

Po nekih informacijah iz Buenos Airesa se v najkrajši dobi sestane argentinska nogometna zveza, ki bo sklepala o tem, če naj bo četrti svetovno nogometno prvenstvo leta 1940 v Buenos Airesu. Predsednik FIF-e je izjavil, da se bo zavezal za to. Vprašanje pa je, če bo ta vest držala, kajti znano je, da se vrši svetovno nogometno prvenstvo vsako četrto leto in bi se moralo vršiti šele leta 1942. Morda je pa to samo tiha želja Argentinecev.

Priznani plavalni svetovni rekordi

Mednarodna plavalna zveza je sedaj priznala svetovni rekord, ki ga je postavil Japonec Amano 10. avgusta na 1500 m v kralju s časom 18:58.8. S tem je ugasnil svetovni rekord, ki ga je postavil Šved Arne Borg leta 1937 v Bologni s časom 19:07.2. Na 1000 m je bil rekord Amana potisnjen na 12:33.8. Tudi nov rekord ameriške šlafete na 4x100 m v kralju, ki so ga postavili plavalci Hirose, Jarets, Wolf in Pick s časom 3:59.2 dne 28. avgusta letos v Berlinu o priliki odigrano med Ameriko in Evropo, je bil sedaj priznan.

Mariborski šport

Po sprejetih informacijah so pristojne oblasti izdale dovoljenje za vse za nedeljo, dne 27. t. m. prijavljeno nogometne tekme ter bo torej odigrano popolno kolo prvenstva. Srečajo se vsi lokalni

Nosilec Vašega šarma

Na prostore, v katerih se kretate, na toaleto, na ljudi, s katerimi obhajate, prinaša »SOIR DE PARIS« Vaš šarm. Ta parfum je glasilnik dobrega razpoloženja, ki ga povzroča utvarja Vaša prisotnost.

BOURJOIS

Parfumeur-Paris

A. P. 187 C

klubi. Ob 14.15 bo na stadionu SK Železničarja odigran derby med starima rivaloma SK Železničarjem in ISSK Mariborom. Nedvomno bo ta tekma privabila veliko število športu naklonjenega občinstva na igrišče ter je upati, da bo nudila dober šport in obenem pokazala pravilno športno vzgojo obeh moštev. Predtekmo odigrata rezervi obeh klubov ob 12.30.

Na igrišču Rapida se prične ob 14.15 prvenstvena tekma med SK Rapidom in SK Slavijo (Pobrezje). Z ozirom na odlične rezultate, ki so ga Slaviji dosegli preteklo nedeljo, bo imel Rapid težko delo. Tudi tu nastopita ob 12.30 rezervi obeh moštev.

Radio

Programi radio Ljubljana

Sobota, 26. novembra: 12 Po tekočem traku plošče zdaj hitijo dobro so izbrane — na vas razvedrijo! — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 1.58 Po tekočem traku plošče zdaj hitijo, dobro so izbrane — naj vas razvedrijo! — 14 Napovedi — 17 Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersen popotoval z divjimi gosmi. Povest v nadaljevanjih; b) Strieček Ma-tiček — 17.30 Pregled sporoda — 18 Za dolopust, igra Radij, orkester — 18.45 Pogovori s poslušalci — 19 Na povelji, poročila — 19.30 Nač. ura: Zedinjenje Srbije s Črna gore (B. Glurovič) — 19.36 Beseda k prazniku (g. F. S. Fintgar) — 20 O znanosti, politiki (g. urednik dr. Al. Kuhar) — 20.30 Jože Vombauer: Muzični amor. Vesela zvočna igra iz življenja Jaka Smolaka in njegovih izvajateljev (rad. igral. družine, vodi inž. I. Pengov — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za dober konec (igra Radij, orkester).

Drugi programi:

Sobota, 26. novembra: Belgrad: 20 Ruske pesmi, 20.45 Orkester in solisti 22.45 Plesna glasba — Zagreb: 20 Zbor, 20.30 Klavir 21 Lalka glasba, 21.45 Trio, 22.30 Plesna glasba — Solja: 20 Instrumentalni koncert, 21.45 Plesna glasba — Varšava: 20 Lalka glasba, 21 Pisan sporod — Trst-Milan: 21 Opera »Faust« — Rim-Bari: 21 Moderne pesmi — Dunaj: 19 Narodna glasba, 20.10 Pisan koncert 22.30 Orkestralni koncert — K6-nigberg: 20.10 Orkester in violina — Bratislava: 20.10 Künneckejev koncert — Stuttgart: 20.14 Slavnostni koncert, 22.30 Opereta, filmska, kabaretna in plesna glasba. — Bernomünster: 20.15 Simfonični koncert — Strasbourg: 20.30 Simfonični koncert.

NOUGAT GALAK

IZVRSTNA
SLAŠČICAFINA NAPOL-
NJENA BELA
ČOKOLADA

4 NOVE SPECIALITETE

NESTLÉ

CRAKLAIT CITRA

MLEČNA ČOKOLADA
S PRAŽENO RŽJO,
ZELO REDILNAODLIČNA ČOKO-
LADA S KREMO
OD CITRONEDobro obrit-
dobre volje!

ROTBART

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din: šentovnanjski oglas 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojnó. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglas se plačuje tako pri naročilu, - pri oglasu reklamnega značaja se računa enokolišna, 3 mm visoka petlinna vrstica po 1 din. - Za pisane odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službodobe

Praktikanta (-injo)

z malo maturo, sprejme takoj zobna praksa, Naslov v upravo »Slovenca« pod št. 18385. (b)

Dva krojaška pomočnika

za veliko in malo delo, ter enega sposobnega kot poslovođa in za prikrivanje, za stalno, takoj sprejem. - Medvešek Anton, splošno krojaštvo, Trbovlje. (b)

Samostojno kuharico

vajeno vseh hišnih del - sprejem s 1. decembrom. Vprašati od 2-3. Maribor, Cankarjeva ulica 24

Veliko podjetje

išče poštenega in agilnega zastopnika. - Mesečni zaslužek 2-4500 din. - Lahka kolekcija, katera se dobi brez kavelje, lahko se vzame tudi kot postranski zaslužek ali kakor honorirano delo. - Javiti se osebno ali pisмено na Minerva, Zagreb, Praska ulica 6. (b)

Zahvala

Ob težki izgubi našega predobrega pokojnika, gospoda

Martina Kodermana

se najpristraneje zahvaljujemo čč. duhovščini, telovadnemu društvu Sokol, pevskemu društvu, gasilski četi, vsem darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki so dragega pokojnika spremili na njegovi zadnji poti v tako lepem številu.

Pokojnika priporočamo v blag spomin in molitev!

Smartno ob Paki, 25. nov. 1938.

Zalujoči ostali.

Starejšo hišnico

sprejem. Ponudbe upr. »Slov.« pod »A. K.« 18343

Pošten upokojenec

dobi službo nadzornika. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Trezen« št. 18379.

Gospodično

(bono) sprejem k trem otrokom od 1.-8. leta. Pogoji: perfektno znanje nemščine in francosčine. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Otrokoljubna« 18411

Trgovskega pomočnika

verziranega, išče zadruga kot poslovođa podružnice. Ponudbe z navedbo kavelje poslati v upravo »Slov.« pod šifro »Zanesljiv« št. 18294. (b)

KUPUJTE PRI NAŠIH
INSERENTIH!

Prodamo

Pletilni stroj
št. 8/45, malo rabljen - prodaja Orehek, Slov. Javornik 93. (1)

Nepremočljive hubertuse
dežne plašče in obleke, najboljši nakup: Presker, Sv. Petra cesta 14.

Šivalni stroj

popravljen, kateri živa naprej in nazaj ter štika in šepa, poceni napredaj. - Nova trgovina, Tyrševa 36 (nasproti Gospodarske zveze).

Črno suknjo

marengo obleko z modrimi hlačami, poceni prodam. - Priporočam se za izdelavo oblek za dame in gospode. Modni salon Oroslav Slapar, Smartinska cesta 8 (dvorišče), Ljubljana. (1)

Vajenci

Frizersko vajenko
sprejme salon »Slavica«, Miklošičeva 6. (v)

Vnajem

ODDAJO:

V najem oddam
eno-, dvo- in trisobno stanovanje. - Dr. Kodre, Staničeva 3a. (n)

Stanovanja

ODDAJO:

Dvosobno stanovanje
prenovljeno, in separatno sobo, oddam. Celovška 90

Berite

Slovenca
in oglašujte v njem!

Razpis služb

Uprava zrakoplovno-tehničnega zavoda v Kraljevu sprejme večje število strugarjev, rezkarjev, ključavničarjev, kleparjev, varilcev in orodničarjev. Prošnje za sprejem naj se pošljejo po pošti ali prinese osebno.

Višina plače se bo določila po sposobnosti. Iz pisarne Tehničnega oddelka zrakoplovno-tehničnega zavoda v Kraljevu, T. št. 6514, 22. novembra 1938.

V globoki žalosti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da nam je po dolgem, mučnem trpljenju, previdena s tolažili svete vere, umrla naša ljubljena soproga, sestra in teta, gospa

Marija Fabčič

roj. Žagar

Pogreb nepozabne pokojnice bo v nedeljo, dne 27. t. m. ob dveh popoldne iz hiše žalosti, Vodmatska ulica št. 11, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 25. novembra 1938.

Zalujoči:

Ivan Fabčič, soproga, ter ostalo sorodstvo.

Žalostnih src javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš ljubljani soproga, dobri oče, stari oče, brat, stric, svak in tast, gospod

Albin Jerin

kotlarski skupinovodja drž. žel. v pokoju

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto, dne 26. t. m. ob dveh popoldne iz hiše žalosti, Kettejeva ulica št. 2, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 25. novembra 1938.

Globoko žalujoči:

Franciška, soproga, inž. Albin, sin, Darinka, sinah, ter ostalo sorodstvo.

Ilse von Stach:

54

Poslanci iz Voghere

Kulturno zgodovinski roman iz protestantske dobe. Poslovenil Fr. Omerza.

Res je zapustil Benjamin s pomirjeno dušo prioroje celica. Dokler ga ni premagal spanec, je mislil bolj na lastno upanje, da bo smel potovati, pa mu je spodletelo, kakor na življenje in varnost papežev.

Mnogo nad sončnim vzhodom je prestrašil papeški sel njega, Santa Maria sopra Minerva in vse speče samostanske brate v Rimu v nočnem miru. Velel je, naj se udeležijo prošnje procesije k Materi božji k Santa Maria Maggiore. Kakor prior in Benjamin torej tudi papež Pij ni prav nič mislil na to, da grozi poglavarju krščanstva nevarnost. Kot da ga ni nihče opozoril, je določil prve priprave za veliko, nastopajočo prihodnost s čudovito naglico.

Blesk in kras je obetal mladi dan, ko je njegova zvezda, papež v pozdrav, prav v tem trenutku priplaval nad Rim, ko je stopil v spremstvu kardinalov papež Pij čudovito opremljen z znaki vojske in zmaga in z vlažno svetlikajočimi se očmi iz portala cerkve sv. Petra na trg.

Tam ga je že čakal polnoštevilni kapitelj sv. Petra, čakale stotine menihov, stotine vojakov, ki jih je objemal papež z nežnimi pogledi in jim klical dobrodošlico k tej, kot se je izrazil, »sveti, pa bojevit procesiji«.

Resnično, krasen sprevod se je vil čez Borgo (Trg) in Angelski most proti skromni Marijini podobi v Santa Maria Maggiore, - podobni, ki jo je nekač naslikal sv. Luka v apostolski gorečnosti, toda njeno lepoto so počrnila darovane sveče vernikov v tisočletnem češčenju.

Prošnja procesija Pija IV. se je bleščala v vsem krasu barvne umetnosti razvajenega stoletja. Sveti kolegij je plamenel žareče rdeče, stolni kapitelj se je svetil čudovito vijoletno, vojaki so si

jali rumeno in rdeče, sredi vsega obilja se je odražala tolažilno skromna belina obleke, ki jo sme nositi samo oče krščanstva.

Pri lepem sprevodu tudi ni manjkalo gledalcev. Kajti vest o veliki, neprimerljivi zmagi nad Turki, ki je bila papežu sicer prerokovana in tako rekoč podarjena, pa jo hoče vendar ponižno izprostiti od sv. Device, se je hitro raznesla med rimskim ljudstvom, ki je drlo iz hiš na ulice, da vidi, slihi in vriska deželnemu očetu, ki bo kmalu junak.

Smehljaje se, je pustil papež izraze spoštovanja, ki so rosili nanj kot majski dež na voljno zemljo, - smehljaje se je dospel v spremstvu borcev do Piazza Navona, ko se prične v njegovo bližino voščeno mladenič, ki mu žari iz oči ožni zmedenosti. Medtem ko so najbližji mislili, da je obupan epokornik, potegne blaznež majhno, priostreno bodalo skozi zrak, - epozna papeža, - se opoteka, - obrne bodalo proti lastnim prsom in se zgrudi v krvi na tla.

Velikanska zmešnjava je popadla romarje in gledalce. »Papež je umorjen, - papež krvavi, - papež živi« - je donelo v divji mešanici nad glavami ljudi in spodbudala zaostale, da so se rinili do papeža, da bi videli resnico.

Ta je stal popolnoma stiri in brez sveta v vencu prisilno napihnjenih nad pred obupno rešenostjo, da so ga prezirali, zasmehovali in najeli zanj morila.

Medtem sta priganjala Benjamin in Felice z besedami ljudstva, naj ujamemo nad Niccola, kateri sled so iskali in našli blizu Accoltija. Imel je sicer navado, da je z orlovske ostrimi očmi izžival okolico, zdaj se je pa skušal narediti v gneči majhnega.

Papežu seveda ni bilo treba, da ujamemo Niccola. Ka se je zabiskalo pred njim bodalo, je vedel, da je bila čista resnica Benjaminovo opozorilo, naj se varuje prerok zvezdogledovih, pa ga ni poslušal. Vedel je tudi, da je bila zmaga nad Turki, opoj pretekle noči, sedanja procesija sramota in zasmeh pred Bogom in vsem svetom.

Četudi ga Accolti ni mogel suniti z bodalom, se je papež vendar čutil smrtno zadetega. Po tem zadnjem, nebesno visokem zaletu njegovih sanj je prišla zavest onemogle volje, nedelavnega življenja in neslavnega konca s tako strašno znanostjo naden, da je tresoč se mignil osebnemu zdravniku in se dal - za pet let starejši - odvzeti z majhnimi, stariškavi koraki nazaj v Vatikan.

Ko je bil zastrupljen radostni vir življenjskega veselja - nedolžna razkošnost v slavni delih, ki jih ne bi nikoli izvršil - so pešale papeževe moči od dne do dne. Njegov izkoreninjeni duh se je baval samo še z mislijo na naslednika v pontifikatu. Še zadnji vpliv bi rad porabil za njegovo izvolitev, ko se izteče njemu ura. Toda tudi to mu ni bilo usojeno. Neenake želje Španije, Francije in cesarjeve so postavile zamotano nalogo pred njegovo dušo, ki je hotela vse izenačiti, vse kneze in narobe zadovoljiti. Preden je razvozlat to vprašanje, je žalostno umrl v rokah Carla Borromeja.

To je bilo 9. decembra 1565.

Njegova zarotnika sta odšla že pred njim po plačilo - enega je sodil Bog sam, drugega pa Michele Ghislieri. Benedetta Accoltija je dneve po zločinu tresla mrzlica in bičalo divje kesanje. Besnel je v obupnih samoobtožbah, dokler mu ni bila dovolj močna, da bi premagala v zvezi Niccolu bojazljivi strah pred smrtjo. Revščina njegove duše je bila večja kot vse nebeske moči, ki sicer dvignejo človeško srce nad temo zadnje poti.

Tako je prejel v goreči vdanosti plačilo za greh. Njegov sokrivec je pa v najbolj globoki temnici inkvizicijske palače neprestano tožil usodo, ki ga je držala v kleščah in ga slednjič peljala v smrt, v naglasno smrt na vešalih.

Zastoj si je prizadeval spovednik, ki mu je kazal zemsko sodbo kot milost, kot odkupnino, da se reši večne sodbje. Nobena navedena, nobena vereka zavest, nobena tolažba v zvezi Niccolu bojazljivi strah pred smrtjo. Revščina njegove duše je bila večja kot vse nebeske moči, ki sicer dvignejo človeško srce nad temo zadnje poti.

Bedno je sklenil zvezdogled račun z nebom, pri katerem ni pozabil nobene postavke, ker se mu je natančnost posrečila, vsota mu pa ni mogla izvesti iz prsi odkritega vzdihla.

Bedno je stopil na morišče in se dal obesiti kot brezčasnež, ki ne more svojih dejanj ne obklopati ne zagovarjati, kesá se samo njihovih posledic.

★

Točno po ukaznem desetdnevem odmoru so se esli kardinali v konklave. Zvečer 20. decembra so ga zaprli in glave krščanstva so pri-eagle na bulo Pija IV., ki jim je priporočala, naj ne izvolijo nobenega drugega kot najbolj pobožnega v evetnem kolegiju.

Je mogel kdo dvomiti, kdo je najbolj pobožen? Je mogel kdo v skrbih premišljevat, kateri med njimi ne tekmuje z nobenim po svetosti? Vsak je vedel, da biva med njimi neprimerljiv, nad vse vzvišen kardinal. Toda ta - kdo bi le mogel predlagati njegov ime? - je bil menih, v kardinalskem škrlatu ostal menih. Ne cesar, ne Francozi, ne rimski narodi, tudi večina kardinalov ni marala temnih frati (menih) na papeškem prestolu, ampak vsi so bili edini v tem, da se dá bolje živeti z veselim preti (svetnimi duhovniki).

Nič ni torej koristilo, če postavijo za kandidata najbolj pobožnega, dasi so ga poznali, ker nikakor ne bi bil izvoljen Michele Ghislieri. Nobena politična stranka ne bi mogla pričakovati kake koristi.

Skušali so prodreti s kardinalom Moronom. (Morone je bil s Contarinijem in drugimi člani komisije za reforme [consilium de emendanda ecclesia], ki jo je ustanovil Pij III. l. 1536. On je tudi proglasil tridentinski koncil za končan). Morone, plemenit značaj in svetel duh, je užival neomejno spoštovanje vseh liberalno mislečih; tada strastna jeza strogih nasprotnikov, kreatur Pavla IV., je ugašala bolj tihi plamen njegovih prijateljev, ki je pri prvem dihla iz ust velikega inkvizitorja ugašnil.